

Korinba rakwa du taakwaké Pol kukba kavin nyéga

¹ *Got wunat wadék wuné Pol Kraisa Jisasna kudi kure yaakwa du wuné ro. Rate bulaa wuné gunat wakweyo nyégaba. Kraisa Jisasna jébaaba yaale naana wayékna pulak rakwa du Timoti, wuné wale rate ané kényi nyéga kaviyu gunéké. Guné Korinba rate Gotna kudi miték véknwukwa du taakwa, guné Akaiana nak kápmaaba rakwa Gotna du taakwa akwi, gunéké wawo ané kényi nyéga kaviyu.

² *Naana yaapa Got gunéké mawulé lékte gunat kutkalé yate, gunéké yéknwun mawulé kwayéte, naana Némaan Ban Jisas Kraisa gunéké waga male yadu guné miték raké guné yo. Waga ané Gorét waato.

Pol Gotna yéba dé kevéreknu

³ *Naané naana Némaan Ban Jisas Kraisa yaapa Got déku yéba kevérekngé naané yo. Got wan du taakwaké mawulé lékgwa ban. Dé wan du taakwana mawulat kutkalé yakwa ban.

⁴ Kapéredi mu nak du taakwaké yaadu naané derét kutkalé yanoké, dé naana mawulat waga kutkalé yo. Kapéredi mu naanéké yaadéka dé naanat kutkalé yadéka pulak, derét kutkalé yanoké, dé naana mawulat waga kutkalé yo.

⁵ Naané Jisas Kraisa du taakwa ranaka, kapéredi

---

* **1:1:** 1 Ko 1:1   * **1:2:** 1 Ko 1:3   * **1:3:** 1 Pi 1:3; Ro 15:5-6

mu déké déknyényba yaadén pulak, bulaa wup-malemu kapéredi mu dé naanéké yao. Yaadéka naané Kraís wale nakurak mawulé yanaka Got dé naana mawulat kutkalé yo. ⁶ Kapéredi mu naanéké yaadéka naané kaagél kuru gunéké. Gunat kutkalé yano guné Got wale miték ragunuké, naané kaagél kuru gunéké. Kaagél kutnaka Got dé naana mawulat kutkalé yo. Guné wawo kaagél kutnakwa pulak kaagél kutgunéran tulé, guné naanat véte apa yate yéknwun mawulé yagunuké, Got dé naana mawulat kutkalé yo. Yadu naané guna mawulat kutkalé yaké naané yo. ⁷ Naané kutdengék. Kaagél kutnakwa pulak, guné kaagél kutké guné yo. Kutgunu Got naana mawulat kutkalé yadéka pulak, guna mawulat kutkalé yaké dé yo. Waga naané kutdengék.

⁸ *Guné Jisas Kraísna jébaaba yaale wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, naané Esiana kępmaaba ranaka naanéké yaan kapéredi muké kutdenggunuké, naané mawulé yo. Apakélé kapéredi mu yae dé naanat yaalébaanké yak. Yadéka naané apa kaagél kutte naana mawuléba naané wak, “Sal naané bari kiyaaké naané yo?” ⁹ Naate wate kéga wawo naané wak, “Kot véknwukwa némaan ban de bari kiyaadoké wadén du pulak naané ro. Bari kiyaaké naané yo.” Naate wanaka naana wuraanyan dé génék. Wani kapéredi mu naanéké yaadéranké Got dé kusékérék. Naané kéga waké naané yo, “Got apat dé kapére yo. Dé apa yate wadék de kiyaan du taakwa nébéle

---

* **1:8:** Ap 19:23-24; 1 Ko 15:30-32

raapme ro. Naana apa wan makwal apa. Déku apa wan apakélé. Naané dérét waatano dé apa yate naanat kutkalé yaké dé yo.” Naate wanoké, wani kapéredi mu naanéké yaadéranké Got dé kusékérék. ¹⁰⁻¹¹ *Wupmalemu apu déknyényba naané wak, “Apakélé kapéredi mu naanéké dé yao. Bulaa kiyaaké naané yo.” Naate wanaka Got dé naanat kutkalé yadéka naané miték rak. Kapéredi mu las wawo naanéké yaadu dé naanat tépa kutkalé yadu naané miték raké naané yo. Naané kutdégék. Guné naanéké Gorét waatate waga naanat kutkalé yagunu, Got waatagunéran kudi véknwute naanat tépa kutkalé yadu naané miték raké naané yo. Waga kutdégte naané waga yaduké raségu. Got naanat waga kutkalé yadu, naané tépa miték rano, wupmalemu du taakwa véte, Gotké yéknwun mawulé yate déku yéba kevérékgé de yo.

Pol derét kaapuk yénaa yadén

¹² *Naané kényi muké kutdégte naané yéknwun mawulé yo. Got naanéké mawulé lékte naanat kutkalé yadéka naané guné wale rate, nak taaléba rakwa du taakwa wale rate, naané yéknwun mu yéknwun mawulé male yate, yénaa yamarék yate naané miték rak. Naané waga rate naané naana mawuléba kaapuk sanévéknwunan. Got tiyaadén yéknwun mawulé véknwute naané waga yate miték rak. Waga kutdégte naané yéknwun mawulé yo. ¹³⁻¹⁴ *Gunéké kavinan kudi guné véte miték kutdéggunuké naané kavik. Kudi

---

* **1:10-11:** 2 Ti 4:18   * **1:12:** 1 Ko 1:17; 2 Ko 2:17   * **1:13-14:** Pl 2:16

las kaapuk paakunan. Kavinan kudi véte guné wani kudi miték kutdénké guné yo. Bulaa naana jébaa naana mawuléké kaapuk miték kutdénngunén. Walkamu male guné kutdénké. Naana Némaan Ban Jisas gwaamale yaaran nyaa guné naanéke miték kutdénngunuké naané mawulé yo. Wani nyaa naané gunéke yéknwun mawulé male yanakwa pulak, guné naanéke yéknwun mawulé male yaké guné yo.

¹⁵⁻¹⁶ Guné naanéke yéknwun mawulé yagunékwaké kutdénge, wuné Masedoniana kékmaat yéte taale gunat véké wuné wakwek. Masedonia kulaknyénytakne gwaamale yae gunat tépa véké wuné wakwek. Waga wakwete apu vétik gunat véte gunat kutkalé yaké wuné mawulé yak. Gunat véwuru guné wunat kutkalé yagunu naané Judiana kékmaat miték yéke wuné wakwek.

¹⁷ Yaga guné wo, guna mawuléba? Waga yaké watakne, waga yamarék yate, wuné yénaa kudi bulkwa du wuné ro, kapu yaga pulak? Waga yaké watakne Gotna kudi véknwumarék yakwa du pulak wuné rak, kapu yaga pulak? De yénaa yate de wo, “Yaaké naané.” Naate watakne de kaapuk yaadakwa. De yénaa yate de wo, “Yaamarék yaké naané yo.” Naate watakne de yao. ¹⁸ Wuné wani du pulak kaapuk rawurékwa. Wuné yénaa kaapuk yawurékwa. Got apuba apuba adél kudi wakwedéka wuné dé pulak adél kudi apuba apuba wuné wakweyo. Wuné “Yaaké wunék” naawuréran, wuné yaaké wuné yo. Wuné “Yaamarék yaké wuné yo” naawuréran, wuné yaa-

marék yaké wuné yo.

¹⁹ Wuné, Sailas, Timoti, waga naané Gotna nyaan Jisas Kraiské gunat kudi wakwek. Dé yénaa yamarék yate nakurak kudi male dé wakweyo. Adél kudi male dé wakweyo. Dé wakwedékwa pulak yaké dé yo. Wuné déku jébaaba yaale adél kudi male wuné wakweyo. ²⁰ *Got adél kudi male dé wakweyo. Déknyényba dé naana képmawaarat wak, “Gumat kutkalé yaké wuné yo. Wan adél.” Naate watakne déku nyaanét wadék dé naanat kutkalé yadéka Gotna kudi adél dé yo. Jisas Kraiské waga naanat kutkalé yadéka naané akwi déku yéba Gorét waatate Gotna yéba kevérekte naané wo, “Ména kudi adél kudi.”

²¹ *Wan Got dé naanéké apa tiyao. Tiyaadéka naané guné wale apa yate Kraiské miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naané nao. Wan Got dé naanat wak, déku jébaa yanoké.

²² Wan Got dé naané Kraiské jébaaba yaalan du taakwat débu wak, naané déku du taakwa rate yéknwun mu male yanoké. Dé déku Yaamabi naanéké tiyaadéka dé wulae naana mawuléba dé tu. Tédéka naané kutdéngek. Got déku Yaamabi waga tiyaate naanat kutkalé yate kukba naanat kutkalé yasaakuké dé yo.

Pol déké kaapuk bari yédén

²³ *Got wuna mawulé kutdéngek dé kéga wawo kutdéngek. Wakwewurékwa kudi wan adél kudi male. Waga kutdéngek dé gunat wakwek

---

* **1:20:** Ro 15:18-19   * **1:21:** 1 Jo 2:27; Ep 1:13-14; Ro 8:16-17

* **1:23:** Ro 1:9

dé yo. Ragunékwaké sanévéknwute, wuné gunat véké Korinét kaapuk bari yaawurén. Gunat némaanba waatiwuru guna mawulé kapére yamuké kélik yate, wuné gunéké kaapuk bari yaawurén. ²⁴ *Gunéké apa yamuké kélik naané yak. Guné Krai Jisaské miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naagunéka guna mawulé miték dé tésaaku. Waga tésaakudékwaké kutdénge, naané wani muké apa kudi gunat wakwemuké kélik naané yo. Guna mawulat kutkalé yano guné yéknwun mawulé yate guna du taakwa wale miték ragunuké mawulé naané yo.

2

¹ *Wuné wak, “Deké bulaa yémarék yaké wuné yo. Derét tépa véte deré tépa némaanba waatimarék yaké wuné yo.” ² Naate wate wuné gunéké kaapuk yaawurén. Wuna mawulé yéknwun dé yo gunéké. Yadéka wuné gunat waatiwuru guna mawulé kapére yamuké kélik yate, wuné gunéké kaapuk yaawurén. Guna mawulé kapére yadu guné wuna mawulat kutkalé yaké yapatimuké, wuné gunéké kaapuk yaawurén. ³ Yate wuna mawuléba wuné wak, “Korin Krai Jisaské wakwewurén kudi miték véknwudanké wuna mawulé yéknwun dé yo deké. Yadéka, wuné yae kapéredi mu kulaknyénymarék yado wuné véte derét waatimuké, kélik wuné yo. Derét waatiwuru de wale wuné wale naana mawulé kapére yamuké, kélik wuné yo.” Naate wate wuné gunéké yaamarék yate gunéké

* **1:24:** 1 Pi 5:3   * **2:1:** 1 Ko 4:21

nyégaba wuné kavik. Guné taale kapéredi mu kulaknyénytakne miték male ragunu wuné kukba yaaké mawulé yate gunéké nyégaba wuné kavik. Guné taale miték ragunu wuna mawulé gunéké yéknwun yadu guna mawulé wunéké yéknwun yaduké, wuné gunéké nyégaba kavik. ⁴ *Gunéké kaviwuréka wuna mawulé kapére dé yak. Yadéka wuné wupmalemu apu géraak. Yagunékwa kapéredi mu gunat yaalébaanmuké wup yate wuné géraak. Wani nyéga kavite, wuné gunéké mawulat kapére yawurékwaké guné kutdénggunuké, wuné mawulé yak. Guna mawulé kapére yaduké, wuné mawulé kaapuk yawurén.

Yadén kapéredi muké tépa sanévéknwumarék yaké de yo

⁵ *Wani du kapéredi mu yadéka wuné wani muké géraawuréka wuna mawulé kapére dé yak. Dé kapéredi mu yadéka guné las wani muké géraagunéka guna mawulé kapére dé yak. Guné akwi kaapuk géraagunén. Dérét némaanba waatimuké kélik yate wuné “Akwi” naamarék yate, “Las” wuné nao. ⁶ Gunéké taale kaviwurén nyéga vétakne guné wupmalemu du taakwa kapéredi mu yan dut waatite déké kuk guné kwayék. Wan yaak. ⁷ Dé nyégit kapére yadu déku mawulé kapére yasaakumuké, guné dérét tépa waatimarék yaké guné yo. Yate déku mawulat kutkalé yate guné dérét kéga waké guné yo, “Yaak. Méné wani kapéredi mu ménébu kulaknyényék. Wan

---

* 2:4: 2 Ko 7:8-9   * 2:5: 1 Ko 5:1

yéknwun. Bulaa yéknwun mawulé yaké méné yo.” Naate watakne yadén kapéredi muké guné tépa sanévéknwumarék yaké guné yo. ⁸ Dé nyégit kapére yadu déku mawulé kapére yasaakumuké, gunat wuné wakweyo. Guné dérét keni kudi wawo waké guné yo, “Ménéké naané mawulat kapére yo.” Naate wagunu wuné kutdénké wuné yo, guné wuna kudi véknwugunékwaké.

⁹ Gunéké kutdénké nae wani nyéga déknyényba wuné kavik. Guné wuna kudi véknwute wakwewurén pulak yaké guné yo, kapu kaapuk? Bulaa wakwewurékwa pulak yagunékwaké kutdénkte, gunat wuné wo, wuna nak kudi véknwugunuké. ¹⁰ Du yadan kapéredi mu kulaknyénytakne wani muké mawulé lékdo guné “Yaak” naate yadan kapéredi muké tépa sanévéknwumarék yaké guné yo. Waga yagunu wuné wawo “Yaak” naate, yadan kapéredi muké tépa sanévéknwumarék yaké wuné yo. De wunat kapéredi mu yadaran wuné yadan kapéredi muké tépa sanévéknwumarék yaké wuné yo. Kraisna yéba wakwete gunat kutkalé yaké nae wuné yadan kapéredi muké tépa sanévéknwumarék yaké wuné yo. ¹¹ *Naané kutdénké. Seten naanat yénaa yate naanat yaalébaanké dé mawulé yo. Waga kutdénkte, dé naanat waga yaalébaanmuké, de yadan kapéredi mu kulaknyénydo naané yadan kapéredi muké tépa sanévéknwumarék yaké naané yo.

Troasba dé Pol mawulé léknék

---

* **2:11:** Lu 22:31-32

12 *Déknyényba wuné Troasnyét ye Kraiské yéknwun kudi wakweké mawulé yawuréka dé naana Némaan Ban wadéka wani gayéba rakwa wupmalemu du taakwa wani kudi véknwuké de mawulé yak. 13 Yadaka wuné wani gayéba kaapuk rasaakuwuréen. Krai Jisasna jébaaba wuné wale yaalan du, déku yé Taitas, déké waba sékalpatiye wuné mawulé lékte waba rakwa du taakwat kulaknyénytakne déké sékalte wuné yék, Masedoniana képmaat.

Got apa kwayédéka de déku jébaa yakwa du apa yate ro

14 *Naané Gotna yéba kevékéngé naané yo. Naané Krai wale nakurak mawulé yate déku apa kure ténaka Got dé naanat kure yu. Naana Némaan Ban Jisas Kraisna apa déku maamana apat talaknadék naané dé wale apa yate dé wale naané miték yu, yéknwun yaabuba. Naané gege gayét yéte Kraisna kudi wakwenaka wupmalemu du taakwa de déké kutdégék. Yéknwun yaama yakwa gu yaama yeyé yeyadéka wupmalemu du taakwa véknwudakwa pulak, wupmalemu du taakwa de Kraiské wakwenakwa kudi véknwute de déké kutdégék. 15 *Naané Krai wale nakurak mawulé yate naané Krai Gotké kwayédékwa yéknwun yaama yakwa gu pulak naané ro, Gotna méniba. Ranaka de Gotké yénakwa yaabuba yékwa du taakwa, yalakdaran yaabuba yékwa du taakwa wawo naanat véte Kraiské de sanévéknwu. 16 Gotké

---

* 2:12: Ap 14:27   * 2:14: Ro 6:17   * 2:15: 1 Ko 1:18

yénakwa yaabuba yékwa du taakwa naanat véte naana kudi véknwudaka naané yéknwun yaama yakwa gu pulak deku méniba ranaka de Kraiské sanévéknwute de kutdénék. Krai derét kutkalé yadu Got derét kérae kure yéké dé yo déku gayét. Kure yédu de dé wale rasaakuké de yo apuba apuba. Waga kutdénékdaka yalakdaran yaabuba yékwa du taakwa naanat véte wakwenakwa kudi véknwudaka deku mawulé kapére dé yo. Gaaba ségwiba yaalakwa yaama pulak véknwudaka mawulé kapére yadékwá pulak, wani du taakwana mawulé kapére dé yo. Yadéka de Kraiské sanévéknwute déké kuk kwayétakne de kutdénék. Krai derét kutkalé yamarék yadu de yalakdaran yaabuba yésaakute Got wale ramarék yate séknaaba rate kiyaan du taakwana taaléba rasaakuké de yo. Waga de kutdénék. Naané kapmu apa yate wani jébaa yaké naané yapatiyu. Got naanéké apa tiyaadé naané wani jébaa yo. ¹⁷ *Guné kutdénék. Wupmalemu du taakwa yénaa yate yéwaa nyégélké nae de gege gayét yéte Gotna kudi wakweyo. Naané de pulak kaapuk yanakwa. Got déku jébaa yanoké naanat wadé naané Krai wale nakurak mawulé yate, Gotna méniba rate, yéknwun mawulé yate, adél kudi wakwete, naané Gotna kudi bakna wakweyo. Waga yanakwaké guné kutdénék.

3

Kulé kudi véknwute jébaa yakwa du

¹ *Wani du pulak yamarék yanakwaké wak-

---

* 2:17: 1 Pi 4:11   * 3:1: Ap 18:27

wete, naané naana yéba kevérek muké kélík naané yo. Wani kudi wakwete naané kényi kudi kaapuk wanakwa, “Sal Korinba rakwa du taakwa naanat kutdengmarék yate naana kudi véknwumarék yaké de yo? Du las nak get yéte de nyéga las kure yu. Wani nyégaba kényi kudi dé kwao: Kényi nyéga kutkwa du yéknwun du de ro. Guné deku kudi véknwuké guné yo. Waga pulak nyéga kure yaamarék yano Korinba rakwa du taakwa naana kudi véknwuké de yo, kapu yaga pulak?” Wani kudi naané kaapuk wanakwa, guné naané kudi kutdenggunékwa bege. Naané waga pulak nyéga kure yaamarék yanaka gege gayéba rakwa du taakwa de naana kudi véknwu.² Guné waga kavidan kudi pulak guné ro. Akwi du taakwa gunat véte de wo, “De Pol béréna kudi véknwute yéknwun mu male de yo. Yadaka naané kutdengék. Pol béré yéknwun jébaa de yo.” Naate watakne de naana kudi véknwu.³ Naané naana mawuléba naané kutdengék, wani kudi adél yadékwaké. Krais déku kudi naana mawuléba kavidéka naané gunat déku kudi wakweyo. Wakwenaka guné naana kudi véknwute Kraisna jébaa yate guné Krais kavin nyéga pulak guné ro. Ragunéka akwi du taakwa gunat véte de wo, “Pol béré wakwedan kudi wan yéknwun kudi. Got deku jébaaké dé yéknwun mawulé yo.” Naate de wo. Déknyényba Moses Gotna kudi matuba dé kavik, du taakwa Gotna kudi véknwute wadén pulak yadoké. Krais déku kudi guna mawuléba dé taknak. Taknadéka guné déku kudi miték véknwute wadékwá pulak guné yo. Yagunéka

nak du taakwa gunat véte de kutdéngek. Apuba apuba rasaakukwa ban Gotna Yaamabi naana mawuléba wulae téte naanat wadéka naané déké yéknwun jébaa yo.

⁴ Wani kudi naané wo, naané Gotké yéknwun mawulé yanakwa bege. Krais naanat kutkalé yadéka naané Gotké miték sanévéknwunaka dé naanéke apa tiyaadéka naané déké yéknwun jébaa yo. ⁵ Naané kapmu apa yate naané déké yéknwun jébaa yaké naané yapatiyu. Got apat kapére yate naanéke apa tiyaadéka naané déké yéknwun jébaa naané yo. ⁶ *Got naanat débu wak, du taakwat kéraadéran kulé kudi nak du taakwat wakwenoké. Watakne dé naanéke apa tiyaak, wani jébaa yanoké. Got wakwen kulé kudi wan déku nyégaba kwaakwa apa kudi kaapuk. Got wakwen kulé kudi wan déku Yaamabi du taakwana mawuléba wulae tékwa kudi. Got déknyényba wakwen apa kudi dé du taakwa yadan kapéredi mu dé derét wakwatnyu. Wani du taakwa wani apa kudi véknwute wadéka pulak yaké yapatite, Gotna méniba yéknwun mu yakwa du taakwa raké yapatite, yalakgé de yo. Got wale rasaakumarék yaké de yo. Gotna Yaamabi du taakwana mawuléba wulae tédéka de Gotké yénakwa yaabuba de yu. Wani du taakwa Got wale rasaakuké de yo apuba apuba.

⁷⁻⁸ *Déknyényba Got déku apa kudi dé matuba kavik. Wani tulé Got dé yaa yaante vérépvérép yaankwa pulak dé yak. Yadéka Moses Gotna méniba tédéka déku ménidaama wawo yaa yaante

---

* **3:6:** Jo 6:63; Ro 7:6   * **3:7-8:** Ga 3:2-5

vérépvérép yaankwa pulak dé yak. Taale némaanba dé waga yak. Kukba kwekére dé waga yak. Yadéka Moses Isrelna du taakwat Gotna apa kudi wakwedéka de déku ménidaamat véké de yapatik. Wani apa kudi du taakwa yalakdaran yaabu dé wakwatnyu. Moses wani kudi derét wakwedéka déku ménidaama yaa yaante vérépvérép yaankwa pulak dé yak. Naané Gotna kulé kudi wakwete Gotna Yaamabi wale Gotna jébaa yate, yaga pulak naané téké naané yo? Naané apuba apuba yaa yaante vérépvérép yaankwa pulak miték yasaakuké naané yo, Gotna kulé kudi déku apa kudit talaknadén bege.

⁹ *Got wani apa kudi dé Mosesnyét wakwek. Wakwedéka Moses du taakwat wakwedéka de wani kudi véknwute yadan kapéredi muké de kutdégék. Kutdégte de yéknwun mu kaapuk yadan. Yalakdaran yaabuba de yék. Yéte de kutdégék. Got wakwedén apa kudi wan yéknwun kudi. Wan némaa kudi. Waga de kutdégék. Got kulé kudi naanat wakwedék naané wani kudi wakwete kéga naané wo, “Gotna Yaamabi guna mawuléba wulae tédu guné Gotna méniba yéknwun mu yakwa du taakwa raké guné yo. Rate Gotké yénakwa yaabuba yéké guné yo.” Naate wanaka nak du taakwa de wo, “Wani kulé kudi wan yéknwun kudi male. Wan apat kapére yakwa kudi.” Naate wadaka naané kutdégék. Got déku Yaamabiké wakwedén kulé kudi Mosesnyét taale wakwedén kudit débu talaknak. ¹⁰ Moses du taakwat Gotna apa kudi wakwedéka de wak, “Wani kudi wan yéknwun

---

* 3:9: Ro 3:21

kudi. Apa yakwa kudi.” Naate wadaka Got kulé kudi wakwedék bulaa naané wo, “Wani kulé kudi wan yéknwun kudi male. Wan apat kapére yakwa kudi. Naané wani kulé kudi véknwuké naané yo.” Naate wate naané kutdégék. Got wakwedén kulé kudi taale wakwedén kudit débu talaknak. ¹¹ Got taale wakwedén kudi kukba kaapuk yadéranké kutdégte de wak, “Wan yéknwun kudi. Wan apa yakwa kudi.” Naate wadaka Got wakwedén kulé kudi apuba apuba rasaakudéranké kutdégte naané wo, “Wani kulé kudi wan yéknwun kudi male. Apat kapére yakwa kudi.” Naate wate naané kutdégék. Got wakwedén kulé kudi taale wakwedén kudit débu talaknak.

¹² Got wakwedén kulé kudi apat kapére yate rasaakudéranké kutdégte, naané wup yamarék yate, apa yate wani kudi nak du taakwat wakweyo. ¹³ Naané Moses déknyényba yan pulak kaapuk yanakwa. Déku ménidaama yaa yaante vérépvérép yaankwa pulak yadéka dé Isrelna du taakwat wakwetakne déku ménidaama baapmu wurét dé saaptépék. Déku ménidaama taale yaa yaante vérépvérép yaankwa pulak yate kukba kwekére pulak yaandéka wani du taakwa de vé muké dé kélík yate déku ménidaama baapmu wurét dé saaptépék. Moses waga yadéka naané nak pulak naané yo. Wakwenakwa kudi kaapuk yamarék yate rasaakudéranké kutdégte, naané apa yate paakumarék yate wani kudi wakweyo.

¹⁴ *Baapmu wut gwalmu nak saaptépédéka paakwe kwaadéka naané wani mu véké

---

* **3:14:** Ro 11:25

yapatinakwa pulak, de Isrelna du taakwa déknyényba Moses wakwedén kudiké kaapuk miték kutdéngdan. Bulaa wawo Isrelna du taakwa Got wakwedéka Moses wakwen apa kudi véknwute de wani kudiké kaapuk miték kutdéngdan. Krais wale nakurak mawulé yakwa du taakwa male wani kudiké miték kutdéngké de yo. ¹⁵ Bulaa ranakwa tulé wupmalemu Isrelna du taakwa Gotna kudi buldakwa gaba jawe de véknwu, némaan du Moses wakwen apa kudi nyégaba véte némaanba wakwedaka. Véknwute wani kudiké miték kutdéngké de yapatiyu. Baapmu wut saaptépédén gwalmu véké yapatinakwa pulak, de wani kudiké miték kutdéngké de yapatiyu.

¹⁶ *Du taakwa yadan kapéredi muké kuk kwayétakne naana Némaan Banké miték sanévéknwute de Moses wakwen apa kudiké miték kutdéngké de yo. Baapmu wut gwalmu nak saaptépétakne raapidaka naané wani mu miték vénakwa pulak, de naana Némaan Banké miték sanévéknwute Moses wakwen apa kudiké miték kutdéngké de yo. ¹⁷ *Wuné “Némaan Banké” wekna kudi wakwete wuné Gotna Yaamabiké wuné wakweyo. Gotna Yaamabi du taakwana mawuléba wulae tédéka Moses wakwen apa kudi wani du taakwana mawuléké apa kaapuk yadéka. Yadéka de raamény gaba re kaapat yaalan du pulak, de yéknwun mawulé yate miték ro. ¹⁸ Naané Jisas Kraisna jébaaba yaalan du taakwa, naana mawuléba Gotna Yaamabi wulae

* **3:16:** Ro 11:23, 26   * **3:17:** Jo 8:32, 36; Ro 8:2; Ga 5:1

tédéka naané naana Némaan Ban pulak naané ro. Rate naané naana ménidaama baapmu wurét saaptépémarék yanakwa pulak yanaka, nak du taakwa naanat véte de naana Némaan Banké de kutdégék. Ménidaama védakwa glas duna kayékni wakwatnyédékwa pulak, naana Némaan Banét derét naané wakwatnyu. Wakwatnyénaka de naanat véte de kutdégék. Naana Némaan Ban wan apat kapére yakwa ban. Nyaa vékwa pulak yakwa ban. Waga de kutdégék, naané dé wale nakurak mawulé yate dé pulak kwekére kwekére némaan yanaka de naanat véte déké kutdégdakwa bege. Naané waga yakére ye ye kukba némaan ye dé pulak male raké naané yo. Rate naané wawo apat kapére yate nyaa vékwa pulak yaké naané yo. Naana Némaan Ban Gotna Yaamabi naanat kutkalé yasaakudu naané waga yaké naané yo.

4

Kraisna kudi kure yékwa du wan kápmaat yadan awu pulak

¹ Got naanéké mawulé lékte dé naanéké wani jébaa débu tiyaak. Tiyaadék naané wani jébaa yamuké wulkiyaa kaapuk yanan. ²*Naané kapéredi mu, nyékéri yanan muké wawo naanébu kuk kwayék. Naané kaapuk yénaa yanakwa. Naané Gotna kudi miték wakweyo. Wakwete naané kaapuk nak pulak kudi wakwenakwa. Naané Gotna méniba rate adél kudi male naané akwi du taakwat wakweyo, deku mawuléba sanévéknwute

---

* 4:2: 1 Te 2:5

wakwenan kudi adél yadékwaké de kutdéndoké. ³ Waga wakwete naané kutdéngék. Wani kudiké miték kutdéngmarék yakwa du taakwa de yalak-daran yaabuba de yu. ⁴*Gotna kudi véknwumarék yakwa du taakwana némaan ban, Seten, dé wakwenakwa kudiké miték kutdéngmarék yakwa du taakwana mawulé débu taknatépék, de Jisas Kraiské kudi véknwumarék yadoké. Dé deku mawulé débu taknatépék, de wani yéknwun kudi véknwumarék yate nyaakaba ramarék yadoké. Dé deku mawulé débu taknatépék, Jisas Krais Got pulak rate apat kapére yate yéknwun ban radékwaké de kutdéngmarék yadoké. ⁵ Naané du taakwat Gotna kudi wakwete, de naana yéba kevérekdoké naané kaapuk sanévéknwunakwa. Naané derét kéga naané wakweyo: Jisas Krais wan naana Némaan Ban. Naané Jisaské mawulat kapére yate déku yéba kevérekte naané guna jébaa yakwa du ro. Naate naané wakweyo. ⁶*Déknyényba gaan male ye tén tulé Got dé wak, “Yé dé mé téknu. Nyaaka dé mé yo.” Naate wadéka dé nyaaka yak kápmaaba. Bulaa Got wadék naana mawuléba nyaaka dé yo. Yadéka naané déknyényba gaankétéba rate Gotké kutdéngmarék ye, bulaa nyaakaba rate naané Jisas Kraisnyét véte Goré naané kutdéngék. Got apat kapére yate nyaa vékwa pulak yadékwaké, naané Jisas Kraisnyét véte kutdéngék.

⁷ Naané waga kutdénngnaka naana mawulé miték dé tu. Tédéka naané Jisas Kraisna kudi wakwenaka naana sépé apa kaapuk yakwa. Képmaat

---

* 4:4: Ep 2:2   * 4:6: Jen 1:3; 1 Pi 2:9

yadan awu matuba akére bari pulaapme kaapuk yakwa pulak, naana sépé apa yamarék yadu naané bari kiyaaké naané yo. Naana sépé apa yamarék yadéka nak du taakwa naanat véte de naanéké wo, “De deku némaan ban Gotké apa jébaa yate dérét apa de kérao. Deku kapmu apa kaapuk yadakwa.” Naate wate de kutdéngek Got apat kapére yadékwaké. ⁸⁻⁹ Naané Jisas Kraisna kudi wakwenaka déku maama naanat kapéredi mu yadaka naané apakélé kaagél kuru. Kutnaka de naana mawulé kaapuk yaalébaandakwa. Nak apu nak apu naané kutdéngharék yate naané wo: Yaga pulak yaké naané yo? Samu mu wan yéknwun mu? Samu mu wan kapéredi mu? Naate sanévéknwute naané Kraisna jébaaké kuk kaapuk kwayénakwa. Wupmalemu du taakwa naana maama radaka Got naanat kaapuk kulaknyényédékwa. Wupmalemu du taakwa naanat viyaadaka naané kaapuk yalaknakwa. ¹⁰ Déknyényeba du de Jisasnyét viyaapéreknék. Yadaka naané Jisasna jébaa yate gege gayét yénaka apuba apuba de naanat wawo viyaapérekgé de mawulé yo. Naané waga naané yo, nak du taakwa naana jébaa véte Jisas naana mawuléba wulae tédékwaké kutdénghoké. ¹¹ *Naané Jisasna jébaa kutnaka nak du taakwa kélík yate naanat viyaapérekgé de mawulé yo. Wani kapéredi mu dé naanéké yao, nak du taakwa naanat véte Jisas naana mawuléba wulae tédékwaké kutdénghoké. ¹² Naané Jisas Kraisna kudi wakweno naanat viyaaké mawulé yado

---

* **4:11:** Ro 8:36

naané bari kiyaaké naané yo. Guné wakwe-
nan kudi véknwute kulé mawulé kérae Got wale
rasaakuké guné yo apuba apuba.

¹³ Déknyényba du nak kényi kudi dé Gotna
nyégaba kavik: Wuné Gotké miték sanévéknwute
déku kudiké “Adél” wuné naak. Naate wuné
nak du taakwat déku kudi wakwek. Waga
kavidéka naané dé pulak rate, naané wawo Gotké
miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naate
nak du taakwat déku kudi wakweyo. ¹⁴ *Naané
kutdéngek. Got wadék dé Némaan Ban Jisas
tépa nébéle raapmék. Got waga watakne tépa
waké dé yo, naané tépa nébéle raapme Jisas wale
ranoké. Got naanat kérae gunat wawo kérae
naanat akwi kure yéké dé yo Jisaské. Waga
kutdéngte naané Gotna kudi wakweyo. ¹⁵ Naané
waga wakwenaka de kélik yate naanat kapéredi
mu yadaka naané kusékéru. De naanat kapéredi
mu yado naané apa yate miték ténaran guné
naanat véte guné wawo apa yate miték téké
guné yo. De naanat kapéredi mu yado nak
du taakwa wawo Gotké kudi véknwuké de yo.
Véknwudo kukba wupmalemu du taakwa Gotké
kudi véknwute, kutdéngeké de yo. Dé deké mawulé
léknu. Kutdéngte de Gotké yéknwun mawulé yate
déku yéba miték kevérékgé de yo. Wani muké
akwi sanévéknwunaka de naanat kapéredi mu
yadaka naané kusékéru.

¹⁶ Got wadu naané tépa nébéle raapme Jisas
wale rasaakunaraké sanévéknwute, naané
déku jébaa yamuké wulkiyaa kaapuk yanakwa.
Naana sépé kwekére kwekére kiyaate apa kaapuk

---

* **4:14:** Ro 8:11; 1 Te 4:14

yakwa. Naana wuraanyan kiyaamarék yate akwi nyaa Gotna Yaamabit apa dé kérao. ¹⁷ *Naanéké yaakwa kapéredi mu wan walkamu male. Wani kapéredi mu bari yéké dé yo. Rasaakumarék yaké dé yo. Wani walkamu kapéredi mu taale yaadu kukba naané miték rasaakuké naané yo. Got wale apuba apuba rasaakute naané wawo dé pulak nyaa vékwa pulak yanaran mu wan némaa mu. Naanéké yaakwa akwi kapéredi mat talaknaké dé yo. ¹⁸ *Naané du taakwa vékwa muké kaapuk sanévéknwunakwa. Du taakwa vémarék yakwa muké naané sanévéknwu wanévéknwu. Du taakwa vékwa mu wan kápmaaba rate rasaakumarék yakwa mu. Du taakwa vémarék yakwa mu wan Gotna gayéba rate apuba apuba rasaakukwa mu. Naané Gotna gayéba rate apuba apuba rasaakukwa muké sanévéknwute, naané Gotna jébaa yamuké wulkiyaa kaapuk yanakwa.

5

Got wale miték rasaakudaranké de kutdéngék

¹ Naané kéga naanébu kutdéngék. Naana sépé wan surél pulak. Surél walkamu tulé male dé kwao. Surél jégwaa ye bari kaapuk yakwa pulak, naana sépé bari biyaapme kaapuk yaké dé yo. Naané kiyae kulé sépé kérae tépa nébéle raapme Gotna gayéba rasaakuké naané yo. Kéranaran kulé sépé wan apa yakwa sépé. Rasaakukwa sépé. Biyaapmarék yakwa sépé. Got wani kulé sépé yatakne wani yéknwun sépé naanéké tiyaaké

---

* **4:17:** Ro 8:17-18   * **4:18:** Yi 11:1-3

dé yo. Wani sépé wan kápmaaba kure ranakwa sépé pulak kaapuk. Waga naané kutdénégék.
² *Naané kényi kápmaaba rate kápmaana sépé kure naané wani sépéké kélik yo. Naané waare Gotna gayéba rate tiyaadéran kulé sépé kéraaké naané mawulat kapére yo. ³ Yate kulé sépé kéraano naana wuraanyan bakna ramarék yaké dé yo. ⁴ *Naané kápmaana sépé kure ranaka kaagél dé yasaaku naanat. Yadéka naané kulé sépéké naané mawulé yo. Naané kéga kaapuk wanakwa: Naané sépé kure ramarék yano naana wuraanyan male raduké naané mawulé yo. Naate wamarék yate kéga naané wo: Kiyae naané Gorét kulé sépé kéraaké naané mawulé yo. Kényi kápmaana sépé bari dé biyaapmu. Kulé sépé rasaakuké dé yo. Kulé sépé kényi kápmaana sépat talaknaké dé yo. Naané kulé sépé kérae Got wale apuba apuba miték rasaakuké naané yo. Naate naané wo. ⁵ *Naané kulé sépé kérae waga ranoké Got débu wak. Watakne naané ké déku Yaamabi débu tiyaak, naané waga miték rasaakunaraké kutdénogké.

⁶ *Got déku Yaamabi waga tiyaadék naana mawuléba wulae tédéka naana mawulé apa dé yo. Yadéka wup kaapuk yanakwa. Yéknwun mawulé yate naané kutdénégék. Naané kényi kápmaana sépé wekna kure rate naané naana Némaan Ban wale déku gayéba kaapuk ranakwa. ⁷ Waga naané kutdénégék, naané dérét vémarék yate, dé wadén pulak yadéranké kutdénognakwa

---

* 5:2: Ro 8:23   * 5:4: 1 Ko 15:53   * 5:5: Ro 8:16, 23   * 5:6: Yi 11:13-14

bege. ⁸ *Kéni kápmaana sépé kulaknyénytakne naana Némaan Ban wale déku gayéba raké mawulé yate naané wup yamarék yate naané naana mawuléba apa yo. ⁹ Yate naané wo: Naana Némaan Ban mawulé yakwa jébaa male yaké naané yo. Naané kéni kápmaana sépé kure rate kéni kápmaaba wekna ranaran dé mawulé yakwa jébaa male yaké naané yo. Naané kulé sépé kérae dé wale déku gayéba ranaran dé mawulé yakwa jébaa male yaké naané yo. Naate wate wani jébaa male yaké naané yo. ¹⁰ *Naané kutdégék. Kukba Kraisi apakélé kot véknwute némaan ban radéran tulé naané akwi saakiye déku méniba téké naané yo. Téno dé kéni kápmaana sépé kure tété yanan mu kaataké dé yo. Naané yéknwun mu yanaran dé naanat yéknwun mu kaataké dé yo. Naané kapéredi mu yanaran dé naanat yanan kapéredi mu yakataké dé yo. Waga kutdégte naané naana Némaan Ban mawulé yakwa jébaa male yaké naané yo.

De Got wale nakurak mawulé yate radoké de kudi wakweyo

¹¹ Naana Némaan Ban apakélé kot véknwute némaan ban radéranké kutdégte, naané miték sanévéknwute déké naané yéknwun mawulé yo. Yate kwatkwa du taakwa Gotna kudi miték véknwudoké, naané apa jébaa yo. Naané yéknwun mawulé yate yéknwun mu yanakwaké, Got dé kutdégék. Guné wawo wani muké kutdéggunuké wuné mawulé yo. ¹² Naané gunat kéga kaapuk wanakwa: Naané yéknwun mu

---

* **5:8:** Pl 1:23   * **5:10:** Ro 2:16

yakwa du. Naate wamarék yate naané apa jébaa yo, guné yanakwa mu yanakwa mawuléké wawo kutdénge wani muké yéknwun mawulé yagunuké. Du las yénaa yate walkamu yéknwun mu de yo. Yadaka deku mawulé kaapuk miték tékwa. Naané yéknwun mu yéknwun mawulé yanaka naana mawulé miték dé tu. Naané apa jébaa naané yo, guné véte yanakwa yéknwun mawuléké guné yéknwun mawulé yate nak du taakwat wani muké wakwegunuké. ¹³ Sal guné naanéké kéga waké guné yo? “De waagété yate de waga wakweyo.” Naate wapunéran naané kéga waké naané yo: Naané Gotké jébaa yate waga naané wakweyo. Naate wano sal guné naanéké kéga waké guné yo? “De yéknwun mawulé yate de waga wakweyo.” Naate wapunéran naané kéga waké naané yo: Naané gunat kutkalé yanaranké naané wakweyo. ¹⁴ Naate wate waga yaké naané yo, Jisas Kraisa naanéké mawulat kapére yadéka naané mawulé yadéka pulak yanakwa bege. Naané kutdéngek. Kraisa akwi du taakwat Setenna taababa kéraaké nae débu kiyaak. Waga naané kutdéngek. Kiyaan du déknyényba yadan muké sanévéknwumarék yadakwa pulak, naané Kraisa jébaaba yaalan du taakwa déknyényba yanan kapéredi mu kulaknyénytakne bulaa wani muké tépa kaapuk sanévéknwunakwa. ¹⁵ *Naané kulé mawulé kérae dé wale miték rasaakunoké dé Kraisa kiyaak. Naané akwi du taakwa dé wale miték rate, mawulé yanakwa pulak yamarék yate, dé mawulé yadéka pulak yanoké, dé kiyae tépa

---

* 5:15: Ro 14:7-8

nébéle raapmék.

¹⁶ Naané mawulé yadékwá pulak yate nak du taakwat véte, naané kényi kápmaana muké sanévéknwukwa du taakwa wadakwa pulak kéga kaapuk wanakwa: De wupmalemu gwalmu takne némaan du taakwa de ro, kapu kaapuk? Naate wamarék yate naané deku mawuléké sanévéknwute naané kéga wo: De Kraisk wale nakurak mawulé yate miték de ro, kapu kaapuk? Waga naané sanévéknwu. Naané déknyényba kwatkwa rate Kraiské naané wak: Dé wupmalemu gwalmu taknamaréék yate bakna du dé rak. Némaan du kaapuk. Naate watakne bulaa déké naané wo: Naana Némaan Ban déwan. Naate naané wo, déké kutdénghan bege.

¹⁷ *Du taakwa Kraisk wale nakurak mawulé yate de kulé mawulé kérae kulé du taakwa de ro, Déknyényba yédan yaabu kulaknyénytakne kulé yaabuba Gotké yéte de kulé du taakwa de ro.

¹⁸ *Got wadéék naané kulé du taakwa naané ro. Déknyényba naané Gotna maama naané rak. Ranaka Got wadéka Kraisk giyae naanéké dé kiyaak. Naané Got wale nakurak mawulé yate, déku du taakwa ranoké nae dé Kraisk kiyaak. Naané Gotna du taakwa ranaka Got naanat débu wak, naané nak du taakwat déku kudi wakweno de wawo dé wale nakurak mawulé yate déku du taakwa radoké. ¹⁹ *Got débu naanat wak, derét kényi kudi wakwenoké: “Kraisk giyae kényi kápmaaba rakwa du taakwaké kiyaaduké Got dé dérét wak. Guné kényi kápmaaba rakwa du taakwa

---

* **5:17:** Jo 3:3   * **5:18:** Ro 5:10   * **5:19:** Kl 1:19-20

dé wale nakurak mawulé yate déku du taakwa ragunuké, Got dé Kraisnyét waga wak. Wadék Krais kiyae yagunén kapéredi mu yatnyéputidénké, guné kapéredi mu kulaknyénygunéran Got wani kapéredi muké tépa sanévéknwumarék yaké dé yo.” Naate wakwenoké Got débu naanat wak. ²⁰ Wadék naané gunat Kraisna kudi wakweyo. Guné Gotna du taakwa ragunuké Got dé mawulé yo. Yate naanat wadék naané gunat wakweyo. Kraisna yéba naané gunat wakweyo, guné Gotna maama ragunékwa paaté kulaknyénytakne, dé wale nakurak mawulé yate déku du taakwa ragunuké. ²¹ *Krais kapéredi mu las kaapuk yadén. Yadéka naané Gotna du taakwa ranoké dé Got naané yanan akwi kapéredi mu kérae dé Kraiské kwayék. Kwayédéka dé Gotna méniba kapéredi mu yan du dé rak. Rate, dé wale nakurak mawulé yanoké, dé yanan kapéredi muké dé kiyaak. Naané Gotna méniba yéknwun mu yakwa du taakwa ranoké, Krais yanan kapéredi muké dé kiyaak.

6

Wani jébaa yate de apa kaagél kurék

¹ Got naanat waga wadéka naané dé wale jébaa yate gunat naané kéga wakweyo: Mé véknwu. Got gunat waga kutkalé yadénké guné bakna ramarék yaké guné yo. Guné dé wale nakurak mawulé yate déku du taakwa raké guné yo. Naate

---

* **5:21:** Yi 4:15, 7:25-26

naané gunat wakweyo. ²*Wani muké Got dé kéga wak:

Wuné gunéké mawulé lékgé wawurén tulé wuné waatagunén kudi wuné véknwuk.

Wuné gunat kérae wunéké yaadakwa yaabuba taknaké wawurén tulé wuné gunat kutkalé yak.

Naate wadéka du nak Gotna nyégaba waga kavidéka wuné wani kudiké sanévéknwute gunat wuné wo: Mé véknwu. Bulaa Got gunéké mawulé lékgé dé mawulé yo. Bulaa Got gunat kérae déké yénakwa yaabuba taknaké dé mawulé yo. Waga mawulé yadéka tulé wan bulaa.

³ Naané apuba apuba yéknwun jébaa yate yéknwun mawulé yate miték male naané ro. Nak du taakwa naanat véte sépélak rate Gotké kuk kwayémuké, naané yéknwun jébaa yate yéknwun mawulé yate miték male naané ro.

⁴ Nak du taakwa naanat véte, “Gotké yéknwun jébaa yakwa du” naadoké, naané Gotna jébaa yakwa du yéknwun jébaa yate, yéknwun mawulé yate, miték male naané ro. Kés pulak nak pulak kapéredi mu, naanat yaalébaankwa mu wawo naanéké yaadéka naané naana mawuléba apa yate yéknwun mawulé yate miték male naanébu rak. ⁵ Naanat baagat viyae naanat raamény gaba kusola taknadaka wupmalemu du taakwa jawe némaanba waate naanat viyaapérekgé yadaka naané naana mawuléba apa yate, yéknwun mawulé yate, miték male naanébu rak. Apakélé jébaa yate, wupmalemu apu Gotna jébaa yate

---

* **6:2:** Lu 4:19-21; Ais 49:8

gaan widé kwaamarék yate, kaadé wale rate, naané naana mawuléba apa yate yéknwun mawulé yate, miték male naanébu rak. ⁶*Nak du taakwa naané Gotna jébaa yakwa du ranakwaké kutdéngdoké, naané kéga naané yo. Naané yéknwun mawulé yate yéknwun mu male naané yo. Naané Jisas Kraisna jébaaké kutdéngte naané Gorét naané kutdéngék. Naané nak du taakwat bari waatimarék yate deké naané mawulé léknu. Gotna Yaamabi naana mawuléba wulae tédéka naané nak du taakwaké mawulat kapére yate derét naané kutkalé yo. ⁷Naané adél kudi male naané wakweyo. Got naanéké apa tiyaadéka naané déku jébaa yo.

Kéni aja kudi mé véknwu. Du waariyaké yate waariyadakwa mu de kuru. Maamat viyaaké yéknwun tuwa taababa de kulaa kuru. Maamana vi deku waratapba wulaamuké aki tuwa taababa de waaké kuru. Waga kutte waariyate de miték tu. Naana yéknwun mawulé wan deku kulaa pulak. Yanakwa yéknwun mu wan deku waaké pulak. Naané yéknwun mawulé yéknwun mu male yanaka de naana mawulat yaalébaanmarék yadaka naané miték tu.

⁸Du las de naanéké wo, “Yéknwun mu yakwa du de.” Naate wadaka las de naanéké wo, “Kapéredi mu yakwa du de.” Naate wadaka las de naanéké kapéredi kudi wakweyo. Las de naana yéba kevéreknu. Las de naanéké wo, “Wan yénaa yakwa du.” Naate wadaka naané adél kudi male naané wakweyo. ⁹*Du las

* 6:6: 1 Ti 4:12   * 6:9: 2 Ko 4:10

naanéké “Bakna du” naadaka Got déku du taakwa wawo de naanéké “Némaan du” nao. Kwatkwa du naanat viyaapérékgé mawulé yadaka naané ro. De naanat viyaate de naanat kaapuk viyaapérékdan. ¹⁰ *Wupmalemu kapéredi mu naanéké yaadéka naané mawulé léknu. Lékte naané apuba apuba yéknwun mawulé naané yo Gotké. Naané gwalmu yamarék du naané ro. Rate naané nak du taakwat kutkalé yo, de Got wale apuba apuba miték rasaakudoké. Kéni kępmaana muké sanévéknwukwa du de naanéké wo, “Wan gwalmu las kure ramarék yakwa du. Gweba du de.” Naate wadaka naané kutdengék. Got naanat kutkalé yadéka naané dé wale nakurak mawulé yate miték ro. Kukba naané dé wale miték rasaakuké naané yo apuba apuba.

¹¹ Guné Korin, gunat akwi kudi naanébu wakwek. Kudi las kaapuk paakunan. Yate gunéké naané mawulat kapére yo. ¹² Yanaka guné naané wale nakurak mawulé kaapuk yagunékwa. Naané gunéké yanakwa pulak, guné naanéké kaapuk mawulat kapére yagunékwa. ¹³ Yaapa déku baadit wakwedékwa pulak, bulaa wuné gunat wakweyo. Naané gunéké mawulat kapére yanakwa pulak, guné wawo naanéké mawulat kapére yaké guné yo.

Naané Gotna ga pulak naané tu

¹⁴ Guné Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa, guné déku jébaaba yaalamarék yan du taakwa wale ramarék yaké guné yo. De wale jébaa yamarék yaké guné yo. Wani

---

* 6:10: Kl 1:24

kudi wuné wakweyo, yéknwun mu yakwa du taakwa kapéredi mu yakwa du taakwa wale nakurak mawulé yaké yapatidakwa bege. Naan' kutdengék. Gaan nyaa wale vététi kaapuk tébétkwa. Guné, nyaakaba rakwa du taakwa, gaankétéba rate kapéredi mu yakwa du taakwa wale nakurak mawulé yaké guné yapatiyu. ¹⁵ Yaga pulak? Krais Seten wale dé nakurak mawulé yate ro, kapu kaapuk? Wan kaapuk. Kraisna kudiké “Adél” naakwa du taakwa Kraisna kudiké “Yénaa” naakwa du taakwa wale de nakurak mawulé yate raké de yo, kapu kaapuk? Wan kaapuk. De mawulé vétik yate kémba kémba raké de yo. ¹⁶ Gotna kudi bulnakwa gaba naané yénaa got taknamaré k yaké naané yo. Guné kutdengék. Naané Got radékwa ga pulak naané tu. Waga téte naané yénaa gorét waatakwa du taakwa wale ramarék yaké naané yo. Naané kú Gotna nyégaba kényi kudi dé kwao:

Got dé wak, “Wuné deku mawuléba wulae téké wuné yo.

Wuné de wale yéké wuné yo.

Wuné deku némaan ban Got rawuru de wuna du taakwa raké de yo.”

¹⁷⁻¹⁸ Naate watakne naana Némaan Ban Got akwi muké apat kapére yate dé kéga wak, “Guné wuna kudi véknwute derét kulaknyénytakne yéké guné yo.

De wale ramarék yaké guné yo.

Yadakwa kapéredi mu gunat yaalébaanmuké guné wani kapéredi muké kuk kwayéké guné yo.

Waga yagunu wuné gunat waké wuné yo,
guné wuna du taakwa ragunuké.

Watakne wuné guna yaapa rawuru guné
wuna baadi raké guné yo.” Naate dé
Némaan Ban Got wak.

7

¹ *Mawulat kapére yawurékwa du taakwa,
Got naanat kutkalé yaké wadén kudiké
sanévéknwuké naané yo. Yate naané naana
mawulé yaalébaankwa kapéredi mu, naana sépé
yaalébaankwa kapéredi mu, akwi kapéredi muké
kuk kwayéké naané yo. Kwayétakne “Got naana
Némaan Ban” naate déku yéba kevéreké naané
yo. Yate naané yéknwun mawulé yate, yéknwun
mu male yate déku du taakwa raké naané yo.
Waga wuné mawulé yo.

*Korin kapéredi mu kulaknyénydaka Pol dé
yéknwun mawulé yak*

² Naané gunat kapéredi mu las kaapuk yanan.
Gunat kaapuk yaalébaannan. Gunat kaapuk
yénaa yate gwalmu nyégélnan. Naané gu-
nat nak nak yéknwun mu male naané yak.
Yananké guné naanéke mawulat kapére yaké
guné yo. ³ Wuné waga wate wuné gunat
kaapuk waatiwurékwa. Wuné kéga wunébu
wak: Naané gunéké naané mawulat kapére
yo. Naate wawurénké, naané kiyaaké yanaran
gunéké mawulat kapére yasaakuké naané yo.
Naané wekna ranaran naané gunéké mawulat
kapére yasaakuké naané yo. Yate kéga wuné

---

* 7:1: 1 Jo 3:3

kutdégék. Guné yéknwun mu yaké guné yo. ⁴ Waga kutdégte gunéké kapére mawulé kaapuk yawurékwa. Yéknwun mawulé wuné yo gunéké. Wupmalemu kapéredi mu naanéké yaadéka wuné gunéké sanévéknwuréka wuna mawulé miték dé tu. Tédéka yéknwun mawulé male wuné yo gunéké.

⁵ Déknyényba naané Masedoniana kępmaat ye kés pulak nak pulak gayéba ranaka waba wawo wupmalemu kapéredi mu wupmalemu apu dé naanéké yaak. Wani muké yaap kaapuk ranan. Wupmalemu du naanat waatidaka wupmalemu du naanat viyaadaka, guné Krai Jisasna jébaaba yaalan nak du taakwa wawo Gotké kuk kwayémuké, naané wup naané yak. ⁶ *Yanaka wup yakwa duna mawulat kutkalé yakwa ban Got dé Taitasnyét dé wak, dé naanéké yaaduké. Dé yae gunéké kudi wakwedéka Got dé naana mawulat kutkalé yak. ⁷ Taitas yaadék naané yéknwun mawulé yo. Wani muké male yéknwun mawulé kaapuk yanakwa. Kéni muké wawo naané yéknwun mawulé yo. Dé gunéké kéni kudi wunat dé wakwek. Guné wunat yéké guné mawulat kapére yo. Guné yagunén kapéredi muké kélik yate guné gérao. Guné wunéké mawulat kapére yate wuna yéba guné kevéreknu. Guné waga yagunéka dé yéknwun mawulé dé yo gunéké. Wani kudi wakwete dé naana mawulat kutkalé yak. Yadéka wuné yéknwun mawulé male wuné yo gunéké

⁸ Déknyényba wuné guna du yadén kapéredi

---

* 7:6: 2 Ko 1:3-4

muké sanévéknwute gunéké nyéga nak wuné kavik. Kavitakne kwayésatite wuné wak: De wani nyéga véte kélik yado deku mawulé kapére yaké dé yo. Naate wawuréka wuna mawulé wawo kapére dé yak. Bulaa wuna mawulé kapére kaapuk yadén. Guné wani nyéga végunéka walkamu tulé guna mawulé kapére yadén wan yéknwun. ⁹ Wani kudi wuné wo, guné guna du yadén kapéredi muké kélik yagunéka guna mawulé kapére yadéka wani muké kuk kwayégunén bege. Guné kapéredi muké kélik yate Gotké guné sanévéknwuk. Sanévéknwute déku kudi véknwute guné bulaa miték guné ro. Naané guna mawulat kaapuk yaalébaannan. Wani muké wuné yéknwun mawulé yo. ¹⁰ *Naané kutdégék. Du taakwa yadan kapéredi muké kélik yate wani kapéredi mu kulaknyénydaran Got derét kutkalé yaké dé yo, de déké yénakwa yaabuba tépa yéte dé wale miték rasaakudoké. De waga yadaran taale kélik yadaka kapére mawulé yadan wan kapéredi mu kaapuk. Wan yéknwun. Gotké miték sanévéknwumarék yate keni kępmaana muké male sanévéknwukwa du taakwa kapéredi mu ye kukba yaaran kapéredi muké kélik yate wani kapéredi mu wekna de yo. De wani kapéredi mu kaapuk kulaknyénydakwa. Yate de yalaggé de yo. Got wale miték rasaakumarék yaké de yo. Waga naané kutdégék. ¹¹ Guné taale yagunén kapéredi muké kélik yate guné mawulé léknék. Lékte kapéredi mu kulaknyénygunéka Got gunat kutkalé yadék bulaa guné miték ro. Guné

---

* **7:10:** Yi 12:16-17

kawiwurén kapéredi muké miték sanévéknwute yéknwun mu yaké mawulé yate wani kapéredi muké kuk kwayéké guné mawulé yak. Yate guné wani kapéredi mu yan dut guné waatik. Waatite, Got wani kapéredi muké rékaréka yamuké wup yate, guné wani kapéredi muké guné kuk kwayék. Kuk kwayétakne bulaa miték guné ro. Rate guné wunat tépa véké guné mawulé yo. Guné waga yate wani kapéredi muké kélik yate yéknwun mu guné yak. Bulaa guné yéknwun mawulé yate miték guné ro.

¹² Wuné wani nyéga kavite wuné wani kapéredi mu yan duké kaapuk sanévéknwurén. Wuné wani nyéga kavite wuné yaalébaandén duké kaapuk sanévéknwurén. Wani nyéga kavite gunéké wuné sanévéknwuk. Wani nyéga wuné kavik, guné wani nyéga véte, wuna kudi véknwute wawurén pulak yate, kéga wagunuké, “Naané Gotna méniba rate bulaa naané kutdégék. Pol béréké naané mawulat kapére yo.” Naate wagunuké wuné mawulé yak. ¹³ Yate wani nyéga kawiwuréka guné véte wawurén pulak yagunék bulaa wani muké naana mawulé yéknwun dé yo. Kéni muké wawo naana mawulé yéknwun dé yo. Taitas gunéké yae guné akwi yéknwun mu yagunéka véte dé gunéké yéknwun mawulé dé yak. Yadéka wuné wawo yéknwun mawulé wuné yo gunéké. ¹⁴ *Déknyényba wuné gunéké Taitasnyét wak, “De ména kudi véknwuké de yo. De yéknwun mu yaké de mawulé yo.” Naate wawuréka

---

* 7:14: Ep 5:7-11

dé yae gunat védéka wuna kudi adél dé yak. Wuné adél kudi male wakwete dérét adél kudi wunébu wakwek. Wakwewuréka guné wuna kudi véknwute wawurén pulak yagunéka wuna kudi waga adél yadéka wuné yéknwun mawulé wuné yo gunéké. ¹⁵ Déknyényba Taitas gunéké yae wuna kudi wakwedéka guné akwi wani kudi véknwute, guné kapéredi mu yamuké wup yate, wadén pulak yaké mawulé yagunéka dé vék. Véte gunéké dé mawulé yak. Bulaa wunéké gwaamale yae gunéké sanévéknwute gunéké dé mawulat kapére yo. ¹⁶ *Dé wunat gunéké wakwedéka bulaa wuné kutdengék. Guné yéknwun mu male yaké guné yo. Waga kutdengte wuné yéknwun mawulé male wuné yo gunéké.

8

Jisas Kraisna du taakwa de déku nak du taakwat kutkalé yo

¹ *Guné Jisas Kraisna jébaaba yaale wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, bulaa gunat wuné wakweyo, guné Got yadén muké kutdenggunuké. Got dé Jisas Kraisna jébaaba yaale Masedoniana kápmaaba rakwa du taakwaké miték véte deké dé yéknwun mawulé kwayék. ² Kwayédéka apakélé kapéredi mu deké yaadéka gwalmuké yapatikwa du taakwa de rak. Rate de kapére mawulé yamarék yate yéknwun mawulé male de yak. Yate de Jisas Kraisna jébaaba yaalan nak du taakwaké wupmalemu

---

* **7:16:** 1 Ko 3:16   * **8:1:** Ro 15:26

yéwaa kwayéké de jawuk. ³ *De walkamu yéwaa male nyégéle wani yéwaa jawutakne kukba deku mawuléba sanévéknwute yéwaa las wawo jawutakne wani du taakwaké kwayéké wupmalemu yéwaa de jawuk. Waga yadanké wuné kutdéngek. Waga yate de deku mawuléba sanévéknwuk. Wuné wani muké derét kaapuk wawurén. ⁴ De naana du taakwa wale jébaa yate Judiaba rakwa Gotna du taakwat kutkalé yaké mawulé yate de jawutaknadan wupmalemu yéwaa Judiat kure yéwuruké, de wunat waatak.

⁵ Déknyényba naané naana mawuléba déké naané wak, “Walkamu yéwaa kwayéké de yo.” Naate wanaka de walkamu yéwaa taale takne kukba yéwaa las wawo takne wupmalemu yéwaa de kwayék. De de wak, “Naané yaga pulak yanoké dé Got mawulé yo?” Naate watakne de déku jébaa yaké nae deku sépé deku mawulé wawo naana Némaan Ban Gotké de kwayék. Kwayétakne de naanat kutkalé yaké nae de wak, naana akwi kudi véknwudaranké. Watakne de Gotna du taakwaké wupmalemu yéwaa jawe kwayék. ⁶ De waga yadaka naané Taitasnyét wak, “Méné Korinba rakwa du taakwa Gotna nak du taakwaké yéwaa kwayédoké derét taale méné wakwek. Wakweménék de kwayu. Bulaa méné tépa ye véké méné yo. De yéwaa las wawo de jawutaknak, kapu kaapuk? Jawutaknamarék yadaran de bari wani yéknwun jébaa yabutidoké, méné derét wakweké méné yo.” ⁷ *Naate watakne bulaa gunat naané wakweyo.

---

* **8:3:** 1 Ko 16:2   * **8:7:** 2 Ko 9:8

Akwi muké miték yagunékwa pulak, kéga wawo miték yaké guné yo. Guné nak du taakwaké wupmalemu yéwaa kwayéké guné yo. Guné Jisas Kraiské miték sanévéknwute déku kudiké guné “Adél” nao. Guné déku kudi miték guné wakweyo nak du taakwat. Guné Gotké miték guné kutdengék. Guné déku jébaa miték yaké yéknwun mawulé guné yo. Guné naanéke guné mawulat kapére yo. Guné waga miték yagunékwa pulak, kéga wawo miték yaké guné yo. Guné Krai Jisasna jébaaba yaale gwalmuké yapatikwa du taakwat kutkalé yate deké wupmalemu yéwaa kwayéké guné yo.

⁸ Guné wuné mawulé yawurékwa pulak yagunuké, wuné gunat apa kudi las kaapuk wakwewurékwa. Guné guna mawuléba sanévéknwute waga yagunuké, gunat wuné waga wakweyo. Kéni taaléba rate Jisas Kraisna jébaaba yaalan du taakwa de nak du taakwat kutkalé yaké mawulé yadakwaké, gunat wuné wakweyo. Guné de yakwa pulak yagunuké, gunat wuné wakweyo. Guné waga yate gwalmuké yapatikwa du taakwaké wupmalemu yéwaa kwayéte derét kutkalé yagunéran, naané kutdengéké naané yo, guné deké mawulat kapére yagunékwaké.

⁹ *Naana Némaan Ban Jisas Krai naanéke waga mawulat kapére yadékwaké guné kutdengék. Dé taale wupmalemu gwalmu yan du dé rak. Re gunat kutkalé yaké nae dé kéni kékmaat giyae gwalmu yamarék du dé rak. Guné dé ran pulak kukba miték rasaakugunuké, dé kéni kékmaat

---

* **8:9:** Mt 8:20; Pl 2:6-7

giyae gwalmu yamarék du dé rak. Dé naanéké waga mawulat kapére yadékwaké sanévéknwute, guné nak du taakwaké mawulat kapére yaké guné yo.

¹⁰ Wuné wani muké kéga wuné sanévéknwu. Nak kwaaré guné Jisas Kraisna jébaaba yaale gwalmuké yapatin du taakwaké yéwaa kwayéké mawulé yate guné batnyé yéwaa jawutaknak. Nak du taakwa kwayémarék yadan tulé guné taale deké yéwaa jawutaknak. ¹¹⁻¹² *Bulaa guné yéwaa waga jawutaknagunéran jébaa yabutiké guné yo. Guné wani jébaaké yéknwun mawulé taale yatakne, wani jébaa yabutiké, guné yéknwun mawulé yaké guné yo. Yate walkamu yéwaa nyégélgunéran guné walkamu yéwaa kwayéké guné yo. Wupmalemu yéwaa nyégélgunéran wupmalemu yéwaa kwayéké guné yo. Wani kudi wuné wo, Gotké kutdéngwurékwa bege. Du taakwa yéknwun mawulé yate yéwaa kwayédaka Gotna mawulé yéknwun dé yo deké. Dé kutdéngék. De walkamu yéwaa nyégéldaran wupmalemu yéwaa kwayéké de yapatiyu. De yéknwun mawulé yate walkamu yéwaa kwayéké de yo. Derét wupmalemu yéwaaké wakwemarék yaké dé yo. Waga kutdéngte dé yéwaaké kaapuk sanévéknwudékwa. Dé yadakwa yéknwun mawuléké dé sanévéknwu. Bulaa guné waga kutdéngte yéknwun mawulé yate yéwaa jawutakne deké kwayéké guné yo.

¹³ *Wani kudi wakwete wuné kéga wamarék yo: Guné wupmalemu yéwaa kwayétakne gwal-

* **8:11-12:** Mk 12:43   * **8:13:** 2 Ko 9:12

muké yapatite bakna ragunu de guna yéwaa nyégéle wupmalemu gwalmu wale raké de yo. Waga wuné wamarék yo. ¹⁴ Kéga wuné wo: Kéni tulé guné wupmalemu yéwaa wupmalemu gwalmu gunébu taknak. De gwalmuké yapatite bakna de ro. Guné bulaa deké kwayégunéran wan yéknwun. Kukba guné gwalmuké yapatigunu de wupmalemu gwalmu wupmalemu yéwaa takne gunéké kwayéadaran wan yéknwun. Guné akwi waga yagunéran guné akwi miték raké guné yo. Naate wate wuné gunat wak, guné yéwaa jawutakne deké kwayégunuké. ¹⁵ *Akwi du taakwa deku du taakwat kutkalé yate de wale miték radakwaké, kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao: Wupmalemu kadému kéraan du kadému kadaka kadému las wawo kaapuk ran. Walkamu kadému kéraan du kadémuké kaapuk yapatidan. De miték de kak.

Jébaa yakwa du las Korinét yéké de yo

¹⁶ Got wadék Taitas naané yanakwa pulak, gunat kutkalé yaké dé mawulat kapére yo. Got waga wadéka naané déké yéknwun mawulé yate déku yéba kevéreknu. ¹⁷ Taitas gunat kutkalé yaké mawulat kapére yadéka naané, dé gunéké yaaduké wanaka, dé kusékérék. Taale déku mawuléba sanévéknwute gunéké yaaké dé mawulé yak. Yate kukba naana kudi véknwute gunéké yaaké dé kusékérék. ¹⁸ Nak dut wawo gunéké yaaduké naanébu wak. Dé wawo Jisas Kraisna jébaaba débu yaalak. Kraisna jébaaba yaalan nak du taakwa de kutdéngek. Dé Kraisna

---

* 8:15: Eks 16:18

kudi miték dé wakweyo. Waga kutdénge de déké “Yéknwun du” de nao. ¹⁹ Wani dut de gege gayéba rate Kraisna jébaaba yaalan du taakwa debu wak, dé naané wale Jerusalemét yéte naané wale jawutaknadan yéwaa waba rakwa du taakwaké kwayéduké. Naané wani jébaa yano nak du taakwa véte kutdénké de yo, naané nak du taakwat kutkalé yaké mawulé yanakwaké. Kutdénge naana Némaan Banna yéba kevéké de yo.

²⁰ Naané jawutaknadan wupmalemu yéwaa kure yéno wadan du naané wale yéké dé yo. Sal de naanat waatite kényi kudi naanéwaké de yo? “De jawutaknadan yéwaa ké kaapuk miték raségédan. De Jerusaleméba rakwa du taakwaké kaapuk kwayédan.” De waga wamuké kélik yate, naané kapmu wani yéwaa kérae kure yémarék yaké naané yo. Wadan du wawo wani yéwaa kérae kure naané wale yéké dé yo. ²¹ Naané yéknwun mu male yaké naané mawulé yo. Naané yéknwun mu yano naana Némaan Ban véké dé yo. Dé male kaapuk. Naané yéknwun mu yano nak du taakwa wawo véké de yo. Akwi du taakwa naanat véte, naané yéknwun mu yakwa du ranakwaké kutdénké, naané mawulé yo. Yate kényi du naané wale yédéranké naané yéknwun mawulé yo.

²² Jisas Kraisna jébaaba yaalan nak dut wawo naanébu wak, dé wani du vétik wale gunéké yaaduké. Wani du apuba apuba nak du taakwat kutkalé yaké mawulé yadéka naanébu vék. Véte dérét gunéké wakwewuréka dé wak, “Wuné kutdénké. De Korin ména kudi miték véknwute

wani yéwaa jawutaknaké de yo.” Naate wate gunat kutkalé yaké dé mawulat kapére yo. ²³ Guné Taitaské guné kutdéngek. Dé wuné wale Gotna jébaa yate dé gunat kutkalé yo. Dé wale yaaran du vétik Kraiswa jébaaba yaale bét déku jébaa kuru. Nak geba rate Kraiswa jébaaba yaalan nak du taakwa de bérét wak, Kraiswa kudi wakwebéruké. Bét yéknwun jébaa yabéru nak du taakwa véte Kraiswa yéba kevéreké de yo. ²⁴ *Wani du kupuk yaado guné miték male raké guné yo. Rate guné nak du taakwaké mawulat kapére yate derét kutkalé yaké guné yo. Naané wani duwat gunéké naanébu wak, “De Kraiswa kudi miték véknwute nak du taakwaké de mawulat kapére yo.” Naate wananké de yaado guné nak du taakwaké mawulat kapére yate derét kutkalé yagunu de, Kraiswa jébaaba yaalan nak du taakwa wawo, véte kutdéngeké de yo. Naané adél kudi naanébu wak gunéké.

9

Gotna nak du taakwat kutkalé yaké guné yo

¹ *Guné guné kutdéngek. Naané Judiat ye waba rakwa Gotna du taakwaké yéwaa kwayéké naané yo. Waga kutdénngunénké bulaa wuné wani muké sémény kudi kavimarék yaké wuné yo. ² Guné deké yéwaa kwayéké mawulé yagunékwaké, wunébu kutdéngek. Kutdénngte wuné Masedoniana kępmaaba rakwa du taakwat gunéké wuné wak, “Akaiana kępmaaba rakwa du taakwa de miték debu yak. Aniké kwaaré

---

* **8:24:** 2 Ko 7:13-14   * **9:1:** 2 Ko 8:1-7

de Gotna nak du taakwaké kwayéké yate de yéwaa jawutaknak.” Naate wawuréka kéba rakwa wupmalemu du taakwa de wak, “Wan yéknwun mu de yak. Naané wawo Gotna nak du taakwaké kwayéké, yéwaa jawuké naané yo.” Naate watakne de yéwaa jawutakno. ³ Wani kudi gunéké watakne, Taitas béré gunéké yae gunat védoké, wuné derét wak. Wawurén pulak guné wani yéwaa akwi jawutaknagunéka dé miték ro, kapu yaga pulak? Jawutaknagunén yéwaa miték ramarék yamuké, wuné wani du kupuknét wak, de gunéké yae gunat védoké. ⁴ Déknyényba wuné gunéké wak, “De wani yéwaa de miték jawutaknak.” Naate wawurénké, de Masedoniana kápmaaba rakwa du taakwa las wuné wale yae, guné wawurén pulak yamarék yate wani yéwaa miték jawutaknamarék yagunu, de védo mukatik, wuné wani muké nyékéri yawuru. De waga védo mukatik guné wawo nyékéri yagunu. ⁵ Naané waga nyékéri yamuké, wuné wani du kupuknét wuné wak, de taale gunéké yaadoké. Déknyényba guné wak, “Naané Judiaba rate Jisas Kraisna jébaaba yaalan du taakwaké wupmalemu yéwaa jawe kwayéké naané yo.” Naate wagunénké wani du kupuk wani yéwaa kéraaké nae yaaké de yo. Yaado guné nakurakba jawutaknagunu wani tulé wuné yaaké wuné yo. Guné waga yagunéran nak du taakwa véte kutdéngké de yo. Nak du gunéké apa yamarék yadéka guné guna mawuléba male sanévéknwute guné wani yéwaa kwayu.

⁶ *Wani kudi wakwete wuné kényi aja

---

* 9:6: Pro 11:24

kudiké wuné sanévéknwu. Walkamu kadému yaanankwa du dé walkamu kadému male kéraaké dé yo. Wupmalemu kadému yaanankwa du dé wupmalemu kadému kéraaké dé yo. Wani kudi wakwete wuné yéwaa kwayégunéranké wuné sanévéknwu. ⁷ Sanévéknwute wuné gunat wo. Guné akwi nak nak guna mawuléba taale sanévéknwuké guné yo. Sanévéknwe mawulé yagunékwa pulak yéwaa kwayéké guné yo Gotké. Guné Gotké kwayéte, kélik yamarék yaké guné yo. Guné Gotké kwayéte nak duna kudi véknwumarék yate guna mawuléba sanévéknwute kwayéké guné yo. Guné yéknwun mawulé yate Gotké kwayégunéran wan yéknwun. Waga kwayéte guné yéknwun paaté male yaké guné yo. ⁸ Guné gwalmuké nak yapatigunéran Got wani gwalmu gunéké kwayéké dé apa yo. Gunéké gwalmu las wawo kwayéké dé apa yo. Waga kwayédu guné gwalmuké yapatimarék yaké guné yo. Yagunu nak du taakwa gwalmuké yapatido guné deké wupmalemu yéwaa kwayéké guné yo. ⁹ *Wani muké kényi kudi Gotna nyégaba dé kwao:

Gotna du de wupmalemu gwalmu wupmalemu yéwaa gwalmu yamarék du taakwaké de kwayu.

Derét kutkalé de yasaaku apuba apuba.

¹⁰ Aja kudi nak wawo wakweké wunék. Got kadému dé kwayu, du taakwa yaanandoké. Got dé wo, yaanandan kadému miték yaaladu de kadoké. Wani kudiké sanévéknwute naané kutdengék. Got waga yate dé gwalmu yéwaa

---

* **9:9:** Sam 112:9

gunéké kwayéké dé yo, guné yéknwun mu yéknwun mawulé yate gwalmu yamarék du taakwaké kwayégunuké. Yate wupmalemu gwalmu wupmalemu yéwaa las wawo gunéké kwayéké dé yo. ¹¹ Dé waga gunéké kwayéké dé yo, guné yéknwun mawulé yate gwalmu yamarék du taakwaké kwayégunuké. Guné waga yagunu naané jawutaknagunén yéwa kérae kure ye Jerusalemba rate gwalmu yamarék du taakwaké kwayénaran de Gotna yéba kevérékgé de yo. ¹² Guné waga kwayégunéran guné gwalmuké yapatikwa Gotna du taakwat kutkalé yaké guné yo. Nak yéknwun mu wawo guné yaké guné yo. Guné waga kwayégunéran yéknwun mawulé wani du taakwa mawuléba sékérékdu de Gotna yéba miték kevérékgé de yo. ¹³ Guné waga kwayégunéran Judiaba rakwa wupmalemu du taakwa gunat véte kéga waké de yo, “Korinba rakwa du taakwa de Jisas Kraisna kudi miték véknwute déku jébaa de miték kuru. Kutte naané, gwalmuké yapatikwa wupmalemu du taakwa las wawo, naanéké de wupmalemu yéwaa tiyao. Tiyaadakwaké sanévéknwute, naané Gotna yéba kevérékgé naané yo.” ¹⁴ Naate wate de Got gunéké kwayédén yéknwun mawuléké kutdénké de yo. Kutdénkte de gunéké mawulat kapére yate Gorét waataké de yo, dé gunat kutkalé yasaakuduké.

¹⁵ Got naanéké némaa yéknwun mu débu tiyaa. Akwi nak mat débu talaknak. Tiyadénké sanévéknwute, naané déku yéba kevérékgé naané yo.

10

Pol deku kudi kaatate déku jébaaké dé wakweyo

¹ *Guné Korinba rakwa du taakwa las guné wunéké kéga wo, “Pol séknaaba rate dé naanat kudi némaanba wakweyo. Dé yae naana méniba téte wup yate kudi kwekére male dé wakweyo.” Naate wagunéka Kraiss déku yéba kevérekmarék yate kudi kwekére wakwedén pulak, wuné Pol wuné gunat kwekére kudi wakweyo. Wakwewuru guné wuna kudi véknwuké guné yo.

² *Wuné yae gunat némaanba wakwemuké kélík yate, bulaa gunat wuné wo. Guné wunéké wadan kapéredi kudiké kuk kwayétakne miték raké guné yo. Waga ragunu wuné gunéké yaaké wuné yo. Las guné kéga wo, “Kéni kápmaana muké male sanévéknwukwa du yadakwa pulak, Pol béré de kapéredi mu yo.” Naate wagunéran wuné yae gunat némaanba wakweké wuné yo.

³ Naané kéni kápmaaba naané ro. Wan adél kudi. Kéni kápmaaba rate naané waariya pulak naané yo. Kéni kápmaana muké male sanévéknwute Gotna kudi véknwumarék yakwa du waariyadakwa pulak, naané kaapuk yanakwa.

⁴ *Naané kéni kápmaaba rate waariyadakwa mu kaapuk kure waariyanakwa. Got naanéké apa débu tiyaak, naané waariya pulak yate Setenna apa mu yaalébaannoké. Setenna du Gotké yénaa yate kapéredi kudi buldaka naané Got tiyaadékwá apa kérae kudi wakwenaka naana kudi deku kudit débu talaknak.

⁵ Setenna du de Gotké

---

* **10:1:** 1 Ko 2:3   * **10:2:** 1 Ko 4:21   * **10:4:** Ep 6:13-17

yénakwa yaabu de taknatépu, du taakwa Gotké kutdénghamarék yadoké. Naané taknatépédan mu yaalébaante Gotké yénakwa yaabu naané kuru. Yate naané Setenna taababa rakwa du taakwana mawulat naané kutkalé yo. Yate naané apa jébaa naané yo, wani du taakwa Setenét kulaknyénytakne ye Jisas Kraisna taababa rate déku kudi miték véknwudoké. ⁶ Waga yate guné naana kudi véknwute wanakwa pulak male yagunuké naané mawulé yo. Guné waga yagunu naané apa yate naana kudi véknwumarék yakwa du taakwat yadan kapéredi mu némaanba yakataké naané yo.

⁷ Guné wuna ménidaama véte guné guna mawuléba guné wo, “Pol wan apa yamarék yakwa du. Yaga pulak dé Kraisna du raké dé yo?” Naate wagunéka gunat wuné wo: Sal guna du nak kéga waké dé yo? “Wuné Kraisna du.” Naate wadéran wan yéknwun. Waga wadéran wuné dérét waké wuné yo: Naané wawo naané Kraisna du. Wani muké yékéyaak yamarék yaké méné yo. ⁸ Naate waké wuné yo, naana Némaan Ban gunéké miték vénoké naanat wadén bege. Dé naanat waga wadéka naané wupmalemu apu gunat kéga naané wo: Naané guna némaan du rate gunéké miték véké naané yo. Naate wate wuné wani jébaaké nyékéri yamarék yaké wuné yo. Naana Némaan Ban wunat waga wate, wuné gunat yaalébaanwuruké kaapuk sanévéknwudén. Dé waga wate, wuné guna mawulat kutkalé yawuruké dé sanévéknwuk. ⁹ Wani kudi wuné wo, guné miték sanévéknwugunuké. Sanévéknwute guné kéga wamarék yaké guné yo, “Naané wup

yanoké dé wani kudi naanéké kaviyu.” Naate wamarék yagunuké wuné mawulé yo. ¹⁰ Las kéga guné wo, “Pol déku nyégaba naanat apa kudi dé némaanba wakweyo. Dé naanéké yae naané wale rate dé apa las kaapuk yadékwá. Déku kudi wan yaamabi kudi.” ¹¹ *Naate wakwa du, gunat wuné kéga wo: Naané séknaaba rate gunat nyégaba naané kudi wakweyo. Naané guné wale rate naané nyégaba kavinakwa kudi male naané gunat wakweyo. Wan nakurak kudi male naané wakweyo. Waga wakwenakwaké, guné miték kutdénggunuké wuné mawulé yo.

¹² Du las kéga de wo, “Wani du miték de ro. Naané derét talakne miték male naané ro.” Naate wakwa du pulak naané kaapuk wanakwa. De deku yéba de kevéreknu. Naané de yakwa pulak, naana yéba kevérekmarék yaké naané yo. Waga yakwa du kaapuk miték kutdéngdan.

¹³ *Got dé naanat wak, “Gunéké wuné kényi jébaa kwayu. Guné kényi jébaa male yaké guné yo.” Naate wadékk naané tiyaadén jébaa male naané yo. Yate tiyaadén jébaaké male sanévéknwute naané yéknwun mawulé yate dusék yo. Tiyaadén jébaa yate naané gunat déku kudi wakweyo. ¹⁴ Déknyényba, du las Jisas Kraisna kudi gunat wakwemarék yadan tulé, naané taale yae Got naanat wadén jébaa yate, naané gunat wani kudi wakwek. Wakwetakne bulaa naané Got tiyaadén jébaa guné wale yananké wakwenakwa wan yéknwun. ¹⁵ Naané nak du yadan yéknwun jébaaké kényi kudi kaapuk wanakwa:

---

* **10:11:** 2 Ko 13:2, 10   * **10:13:** Ro 12:3

Naané wani jébaa naané yak. Naate wamarék yate naané Got tiyaadéka yanan jébaaké male naané wakweyo. Guné wale yanakwa jébaa Got naanéki tiyaadék bulaa naané gunat naané wo: Guné Jisas Kraiské miték sanévéknwute déku jébaa kutsaakuké guné yo. Kutsaakugunu naané du taakwat las wawo kudi wakweno de wawo déké miték sanévéknwuké de yo. Sanévéknwute déku jébaaba yaalan du taakwa wupmalemu raké de yo. Waga naané mawulé yo. Naate naané wo, nak kékmaat yéké mawulé yanakwa bege. ¹⁶ Naané guna kékmaa kulaknyénytakne nak kékmaat ye waba rakwa kwatkwa du taakwat Jisas Kraisna kudi wakweké naané mawulé yo. Nak du taale ye kwatkwa du taakwat Jisas Kraisna kudi wakwedaran naané wani du taakwat déku kudi wakwemarék yaké naané yo. Naané kukba ye yanakwa jébaaké yéknwun mawulé yanaran sal taale yén du naanat kéga waké de yo? “Naané kéba taale Gotna jébaa naané yak. Guné kukba yae derét Jisas Kraisna kudi wakwetakne guné naana jébaa guné yaalébaanu.” De waga wamuké kélik naané yo. De waga wamuké kélik yate, naané Gotké kutdéngraré yakwa du taakwaké male ye, derét Jisas Kraisna kudi wakweké naané yo.

¹⁷ Gotna nyégaba kényi kudi dé kwao: Du taakwa duna yéba kevérékgé mawulé yate, naana Némaan Banna yéba kevérékgé de yo.

¹⁸ *Wani kudi véknwute naané kutdéngek. Du taakwa, yadan jébaaké sanévéknwute, deku yéba

---

* **10:18:** 1 Ko 4:4-5

kevérékte kéga wadaran, “Naané yéknwun mu yakwa du taakwa naané ro.” Naate wadaran Got deké yéknwun mawulé yamarék yaké dé yo. Naana Némaan Ban dé du taakwa yadan jébaaké sanévéknwute deké kéga wadéran, “De yéknwun mu yakwa du taakwa de ro.” Naate wadéran Got deké yéknwun mawulé yaké dé yo.

11

Yénaa kudi wakwekwa duké dé Pol wakweyo

¹ Kudi las wawo wakweké wuné mawulé yo. Wakwewuru guné véknwuké guné yo. Wuné waagété pulak kudi wakwewuréran guné véknwuké guné yo. Waga wuné mawulé yo.

² *Got gunéke mawulé lékdéka wuné wawo gunéke wuné mawulé léknu. Lékte wuné gunéke sanévéknwu wanévéknwu. Kéni aja kudiké mé sanévéknwu. Du nak taakwa yaké dé léku yaapat kéga wo, “Ména takwanyané mé wakwe, lé wuné wale raluké.” Naate wadu léku yaapa kusékétdéran dé lérét kure yédéran tuléke raségéte léku yaapa déku takwanyanké miték véké dé yo, lé nak du wale kwaamarék yate miték male raluké. Vétakne wadén tulé dé lérét kwayéke dé yo, léku duké. Wani kudiké sanévéknwute guné mé véknwu. Jisas Kraiss wadéke guné wani du raran taakwa pulak guné ro. Wuné wani yaapa pulak rate gunéke wuné miték vu, guné miték male ragunuké. Kraiss yae guna yéknwun mawulé véte gunat déku gayét kérae kure yédéran tuléke raségéte gunéke wuné miték

---

* 11:2: Ep 5:26-27

vu. ³ *Véte Seten yae yénaa yate guna mawulat yaalébaanmuké wup wuné yo. Déknyényba Seten kaabena mawuléba wulae téte taale ran taakwa Iv lérét yénaa dé yak. Yadéka lé Gotna kudiké kuk kwayék. Seten waga léku mawulat yaalébaandén pulak, guna mawulat wawo yaalébaanmuké wup wuné yo. Dé guna mawulat yaalébaandéran guné Jisas Kraiské miték sanévéknwumarék yate, déku jébaa kutmarék yate guné déké kuk kwayéké guné yo. ⁴ *Guné waga yamuké wup wuné yo, guné nak du wakwedakwa kés kudi nak kudi bari véknwuké mawulé yagunékwa bege. Naané déknyényba gunéké yae gunat adél kudi naané wakwek Jisaské. Wani du nak pulak kudi de wakweyo. Naané Jisana kudi gunat wakwe-naka Gotna Yaamabi guna mawuléba dé wulae ték. De nak pulak kudi gunat wakwedaka guné véknwugunéka lé kutakwa nak guna mawuléba wulae tu. Naané Gotké yénakwa yaabuké gunat yakwatnyénaka “Adél” guné naak. De yénaa yate Gotké yédakwa nak yaabuké gunat yakwatnyédaka guné bari véknwu.

⁵ Mé véknwu. Guné wani duké guné wo, “De Jisas Kraisna kudi miték de kure yu. Wan yéknwun du de.” Naate waganéka wuné gunat wuné wo: De yénaa yakwa du. Guné deku kudi véknwugunéran wuna kudi miték véknwuké guné yo, wuna yéknwun mawulé deku mawulat talaknadén bege. Naate wuné wo. ⁶ *Wuné wakwedakwa pulak kudi miték wakwemarék yawuréka deku kudi wuna kudit débu talaknak,

* **11:3:** Jen 3:4, 13   * **11:4:** Ga 1:8-9   * **11:6:** Ep 3:3-4

kapu yaga pulak? Dékumuk. Wuné Jisas Kraiské miték wuné kutdengék. Kutdengwuréka wuna yéknwun mawulé deku mawulat débu talaknak. Naané apuba apuba Kraiské wakwete déku jébaa miték yanaka gunébu vék.

⁷ Wuné guné wale rate Gotna kudi gunat wakwete wuné wani jébaaké nyégélwuréran yéwaaké gunat kaapuk yaawiwurén. Gunéké sanévéknwute gunat wuné Gotna kudi wakwek. Wuna sépéké kaapuk sanévéknwurén. Yaga pulak? Waga yate wuné kapéredi mu wuné yak, kapu kaapuk? Wan kaapuk. ⁸ Wuné guné wale rate Gotna jébaa yawuréka Jisas Kraisna jébaaba yaale nak geba rakwa du taakwa de wunéké yéwaa tiyaasatik. Tiyaasatidaka wuné deku yéwaa wuné nyégélék. Nyégéle wuné wani tulé kaapuk de wale rate Gotna jébaa yawurén. Guné wale rate wuné Gotna jébaa yak. ⁹ Guné wale rate Gotna jébaa yate wuné gwal-muké wuné yapatik. Yate guné wunat kutkalé yagunuké gunat yéwaaké kaapuk yaawiwurén. Jisas Kraisna jébaaba yaale Masedoniaba rakwa du taakwa wunéké sanévéknwute yéwaa jawu-taknadaka deku du las wani yéwaa kure yae de wunéké tiyaak. Déknyényba gunat yéwaaké kaapuk yaawiwurén. Kukba wawo gunat yéwaaké yaawimarék yaké wuné yo. ¹⁰ Jisas Krais wuna mawuléba tédéka wuné adél kudi male wuné wakweyo. Wakwete Akaiana kápmaaba rakwa du taakwat wuné kéga waké wuné yo, “Korinba rakwa du taakwa wale rate Gotna jébaa yate wuné derét yéwaa kaapuk nyégélwurén.

Wan adél.” ¹¹ Naate waké wuné yo, gunat yéwaa nyégélmarek yawurén bege. Yaga guné sanévéknwu? Samuké nae wuné gunat yéwaa kaapuk nyégélwurén? Gunéké kélik yate wuné gunat yéwaa kaapuk nyégélwurén, kapu kaapuk? Wan kaapuk. Gunéké mawulat kapére yate wuné gunat yéwaa kaapuk nyégélwurén. Wuné gunéké mawulat kapére yawurékwaké Got dé kutdengék.

¹² Yawurén pulak tépa yaké wuné yo. Gunat yéwaaké yaawimarek yaké wuné yo. Yénaa yakwa du wunéké kudi bulmarék yadoké, waga yamarék yaké wuné yo. De de wo, “Naané wawo Kraisna kudi kure yaakwa du. Naané wawo yéknwun du naané ro. Pol yakwa pulak naané wawo Kraisna jébaa naané yo.” Naate wate yénaa de yo. De gunat de yéwaa nyégélu. Waga yate de wuné yakwa pulak kaapuk yadakwa. ¹³*Wani du wan yénaa yakwa du. Yénaa yate de gunat wo, “Naané Kraisna kudi kure yaakwa du.” Naate wate de yénaa yate déku jébaa yakwa du pulak de ro. ¹⁴ Yénaa yakwa du de kapmu waga kaapuk yadakwa. Deku némaan ban Seten wawo yénaa dé takno. Taknate dé nak pulak yate Gotna kudi kure giyaakwa du pulak dé ro. ¹⁵ Waga radéka déku jébaa yakwa du wawo, dé yénaa yakwa pulak, yénaa de yo. Guné derét véte kéga wagunuké de mawulé yo, “Wani du wan Gotna jébaa yakwa du.” Naate wagunuké mawulé yate de gunat yénaa yo. De kapéredi mu waga yadaka Got dé derét vu. Véte kukba derét yadan kapéredi mu yakataké dé yo.

---

* **11:13:** Pl 3:2

Pol wani jébaa yadéka wupmalemu kapéredi mu dé yaak

¹⁶ Taale wawurén pulak wuné tépa waké wuné yo. Guné wunat “Waagété du” naamarék yaké guné yo. Guné wunat “Waagété du” naagunéran guné wuna kudi véknwuké guné yo. Yénaa yakwa du yadakwa pulak, wuné wawo wuna yéba las kevéérékgé wuné yo. ¹⁷ Wuné Némaan Banna kudi véknwute wuné kaapuk waga wawurékwa. Wuné wuna yéba kevéérékte wuné waagété du pulak wuné wakweyo. ¹⁸ Wupmalemu du deku yéba kevéérékte de wo, “Naané yéknwun du rate kényi yéknwun jébaa naané yo.” Naate wadaka wuné, de wadakwa pulak, wakweké wuné yo. ¹⁹ Guné guna mawuléba guné wo, “Naané yéknwun mawulé pukaakwa du taakwa naané.” Naate wate guné kaapuk miték kutdénngunén. Kutdénngmarék yate guné waagété duna kudi véknwute wani kudiké guné dusék takwasék yo. ²⁰ De gunat de tébéru, guné deku kudi véknwute wadakwa pulak deku jébaa yagunuké. De guna gwalmu kérae gunat kapéredi mu yate deku yéba kevéérékte de wo, “Naané némaan du. Guné bakna du taakwa.” Naate wate de guna ménidaamaba viyao. Waga yadaka guné derét waatimarék yate deku kudi guné véknwu. Waga yagunéka gunat wuné wo, “Guné yéknwun mawulé pukaakwa du taakwa kaapuk.” Naate wuné gunat wo. ²¹ Naané yadakwa pulak gunat kaapuk yanan. Guné mé sanévéknwu. Naané gunéké apa yamarék yate sépélak naané yak, kapu yaga pulak? Sépélak kaapuk yanan.

Bulaa de deku yéba kevérekte yadan muké wakwedakwa pulak, wuné wawo wuna yéba kevérekte yawurén muké wakweké wuné yo. Wuné kutdéngek. Wuné waga wakwete waagété du pulak wuné wakweyo. Kutdénge, guné wunéké miték kutdénngunuké wuné wakweyo. ²² *Wani du de wo, “Naané Yibruna du.” Naate wadaka wuné wawo Yibruna du wuné. De de wo, “Naané Isrelna kémba naané ro.” Naate wadaka wuné wawo Isrelna kémba wuné ro. De de wo, “Naané Ebrayamna képmawaara naané.” Naate wadaka wuné wawo Ebrayamna képmawaara wuné. ²³ *De de wo, “Naané Kraisna jébaa yakwa du.” Naate wadaka wuné wawo Kraisna jébaa yakwa du wuné ro. Kraiské yawurén jébaa déké yadan jébaat débu talaknak. Wuné wani kudi wakwete waagété du pulak wuné wakweyo. Mé véknwu. Wuné Kraisna jébaa yate apakélé jébaa wuné yak. Yawuréka wupmalemu apu déku maama wani jébaaké kélik yate raamény gaba wunat de kusola taknak. Wupmalemu apu Kraisna jébaaké kélik yate de wunat viyaak. Wupmalemu apu wuné kiyaaké yak. Waga yawuréka Kraiské yawurén apa jébaa de yadan jébaat débu talaknak. ²⁴ Kudi las wawo mé véknwu. Wupmalemu (39) apu de Juda wunat baagwit viyaak. Nakurak nyaa male wunat kaapuk waga viyaadan. Nyaa naktaba de wunat waga viyaak. ²⁵ *Nyaa kupuk de Romna du wunat baagwit viyaak. Nak nyaa de Juda wunat matut viyaak. Apu kupuk wuné sipba yéwuréka apakélé kus raapme waaréte

---

* **11:22:** Pl 3:5   * **11:23:** Ap 16:23   * **11:25:** Ap 14:19, 16:22

wani sipmét lé yaalébaanék. Nak apu sipmét waga yaalébaanléka wuné gaan nak nyaa nak kus takuba kwaate yeyé yeyak. ²⁶ *Wupmalemu apu wuné séknaa yaabuba yék. Yéwuréka nak apu kwayé kwaléka nak apu sél yakwa du wunat viyaate gwalmu bakna kéraaké yadaka wupmalemu apu wuné yalaggé yak. Wuna du taakwa Juda de wunat yaalébaanké yak. Nak gena du taakwa wawo de wunat yaalébaanké yak. Wuné gayéba rawuréka de wunat yaalébaanké yak. Wuné du ramarék taaléba yéwuréka de wunat yaalébaanké yak. Wuné kusba yéte wuné yalaggé yak. Du las yénaa yate de wunat wak, “Naané wawo Jisas Kraisna jébaaba naanébu yaalak.” Naate watakne de wawo wunat yaalébaanké yak. ²⁷ Wuné Jisas Kraisna jébaa yate apakélé jébaa male wuné yasaakuk. Yate wupmalemu gaan wuné widé kaapuk kwaawurén. Wupmalemu apu wuné kaadé wale rawuréka dé wunat gutak yak. Wupmalemu apu wuné kadému kaapuk kawurén. Wupmalemu apu wunat yépmaa yadéka wuné yéknwun ga yéknwun baapmu wutké wawo wuné yapatik. ²⁸ Wani kapéredi mu wunéké yaadéka wuné Jisas Kraisna jébaa yate akwi nyaa kényi muké wawo wuné sanévéknwu wanévéknwu. Jisas Kraisna jébaaba yaale kés gayé nak gayéba rakwa du taakwa de déké miték sanévéknwute miték de ro, kapu kaapuk? Naate wuné sanévéknwu. ²⁹ Du taakwa las Jisas Kraisna jébaaba yaaladaka deku mawulé kaapuk apa ye miték tékwa. Wani du taakwaké

---

* 11:26: Ap 9:23

wuné mawulé léknu. Kapéredi mu deké yaadéka kaagél kutdaka wuné wawo kaagél wuné kuru. Du las derét yénaa kudi wakwedo de véknwute kapéredi mu yadaran wuné wani muké wuné rékaréka yo.

³⁰ Wuné wuna yéba kevérekte yéknwun mu yawuréran wuné yawurén jébaaké wakwemarék yaké wuné yo. Got apat kapére yate wunéké apa tiyaadékné kutdénngunuké, wuné apa yamarék yawurékwa muké wakweké wunék.

³¹ Naana Némaan Ban Jisna yaapa Got dé kutdénngék, wuné yénaa kudi wakwemarék yawurékwaké. Naané Gotna apaké sanévéknwute Gotna yéba apuba apuba kevérekgé naané yo.

³² *Apa yamarék yawurékwa mu nak wan kéga. Déknyényba wuné Damaskasba rawuréka Aretas némaan ban radéka, dé wale jébaa yate wani gayéké miték véduké wadén du, wunat kérae raamény gaba kusola taknaké dé mawulé yak. Yate, wuné yaage yémuké, dé waariyakwa duwat wadéka de gayéna raatmuba tén gwéspétéba de wunéké téségék. Wani raatmu wan apakélé raatmu, matut yadan raatmu. ³³ Téségédaka wuna du de apakélé kébiba baagwi lékik. Lékitakne wunat wadaka wuné kébiba rawuréka de wimut wulaaduké kulaknyénytaknadan yaabuba rate baagwit kutte de wunat kaapat kusadak. Yadaka wuné kébi kulaknyénytakne wuné yaage yék. Yaage yéwuréka wani gayéna némaan du wunat kaapuk kulékidén.

---

* **11:32:** Ap 9:23-25

12

Pol yégan pulak yadéka dé Got dérét wup-malemu kudi wakwek

¹ Wani du deku yéba kevérekdo wuné wawo wuna yéba kevérékgé wuné yo, wuné Jisas Kraisna kudi kure yaakwa du rawurékwa ké guné kutdénngunuké. Waga yawuréran wani mu wunat kutkalé yamarék yaké dé yo. Dékumuk. Wuné bakna wuna yéba kevérékgé wuné yo. Kevérékte gunat wakweké wunék, yégan pulak yawurén muké. Naana Némaan Ban déknyényba paakudén muké wunat wakwedénké wawo wakweké wunék. ² Wupmalemu (14) kwaaré déknyényba wuné Kraisna jébaaba yaalan du rate yégan pulak yawuréka Got wunat kérae dé wunat kure waarék nyétba tékwa déku gayét. Kaapuk kutdénngurén. Wuna wuraanyan wuna sépé wawo dé kérae kure waarék, kapu wuna wuraanyan male dé kérae kure waarék? Got kapmu wani muké dé kutdénngék. ³ Kéga male wuné kutdénngék. Wuné Gotna gayét wuné waarék. Wani muké kutdénngte kéné muké las kaapuk kutdénngurén. Wuna wuraanyan male dé waarék, kapu sépé wawo wuraanyan wawo waga dé waarék? Got kapmu dé kutdénngék. ⁴ Got wunat waga kérae kure waarédéka wuné némaa yéknwun kudi wuné véknwuk. Véknwuréka dé wunat wak, “Méné wani muké dérét wakwemarék yaké méné yo.” Naate wadéka wuné wani muké kaapuk wakwewurékwa. Kéné képmaaba rakwa du wani muké wakweké de yapatiyu. ⁵ Wani yégan pulak yawurén mu wan némaa

mu. Wani muké wuné yéknwun mawulé yate dusék yate wakwewuru mukatik wan yéknwun. Wani muké wuné wuna yéba kevérekmarék yate wakwemarék yaké wuné yo. Wuné apa yamarék yawurékwa muké male wakweké wuné yo. ⁶ Wani yégan pulak yawurén muké wuna yéba kevérekwuru mukatik, wuné waagété yamarék yawuru, wuné adél kudi wakwewuréran bege. Du taakwa wuna jébaa véte wuna kudi véknwute wunéké miték kutdéndoké wuné mawulé yo. Wuné wani yégan pulak muké kudi wakwewuru, de wani kudi male véknwute, wunéké “Yéknwun du” naamuké wuné kélik yo. Yate wuné wani yégan pulak yawurén muké wakwemarék yate wuna yéba kevérekmarék yaké wuné yo.

Pol apakélé kaagél dé kurék

⁷ Wuné Gotna gayét waaréwuréka dé wunat wupmalemu kulé muké dé wunat kudi wakwek. Wan adél. Wuné wuna yéba kevérekte wani yéknwun muké duséknét kapére yamuké, Got kusékétdéka Seten wunat viyaadéka wuné wuna sépéba apakélé kaagél kurék. Du nak apakélé raaményba maan viyae apa kaagél kutdékwa pulak, wuné wani muké apakélé kaagél wuné kurék. ⁸ Kaagél kutwurékwa muké apu kupuk wuné Némaan Banét waatak, wani mu wunat kulaknyénytakne yéduké. ⁹ *Waatawuréka dé wak, “Kaapuk. Méné kaagél kutké méné yo. Wuné ménéké miték véte ménéké yéknwun mawulé kwayéké wuné yo. Kwayéwuru méné apa yamarék yate wunat apa kérae apa jébaa yaménu

---

* 12:9: Pl 4:13

nak du véte waké de yo, ‘Ao. Wan Jisas Kraiss wani apa dé kwayu.’ Naate waké de yo.” Waga Némaan Ban Jisas Kraiss dé wunat wak. Wadéka wuné apa yamarék yate wuné yéknwun mawulé yo. Yate wuné kutdéngek. Wuné apa jébaa yawuruké dé Kraiss apa tiyao. Wan wuna apa kaapuk. ¹⁰ Waga kutdénge wuné Kraissna jébaa yate yéknwun mawulé wuné yasaaku. Wuné kaagél kutwuréka du las wunéké kapéredi kudi wakwedaka kapéredi mu wunéké yaadéka wuné yéknwun mawulé wuné yasaaku. Maama wunat viyaadaka kés pulak nak pulak kapéredi mu wunat yaalébaanké yadaka wuné yéknwun mawulé wuné yasaaku. Wuné apa yamarék yawuréka Kraiss wunéké apa tiyaadékwaké kutdénge, wuné yéknwun mawulé wuné yasaaku.

Pol Korinba rakwa du taakwaké dé sanévéknwu

¹¹ Wuné kutdéngek. Waagété du de deku yéba kevéreknu. Wuné wuna yéba kevérekte waagété du pulak wuné kudi wakweyo. Kutdénge wuné gunat wo. Guné wani yénaa yakwa duké guné wakweyo, “De Jisas Kraissna kudi miték male de kure yao. Wan yéknwun du de.” Wakwete guné wunéké wani yéknwun kudi kaapuk wakwegunéka. Guné wunéké waga wakwegunu mukatik wan miték yakatik guné yak, wuna yéknwun mawulé deku yéknwun mawulat talaknadén bege. Guné waga yamarék yagunék wuné yawurén muké wakwete waagété du pulak wuné kudi wakweyo. ¹² *Wuné gunéké Kraissna kudi kure yae guné wale rate déku jébaa yawuréka

* **12:12:** Jo 4:48; Ap 19:12

guné vék. Wuné déku jébaa kutsaakute wulkiyaa yamarék yate kés pulak nak pulak apa jébaa déknyényba vémarék yagunén jébaa yawuréka guné vék. Véte guné wak, “Pol wan Kraisna kudi kure yaakwa du. Déku jébaa yakwa du. Wan adél.” Naate guné déknyényba wak. ¹³ *Bulaa guné wunéké wo, “Nak geba rate Kraisna jébaaba yaalan du taakwaké dé mawulé yo. Naané wawo Kraisna jébaaba yaalan du taakwa naané ro. Ranaka dé naanéké mawulé kaapuk yadékwá.” Naate wagunéka gunat wuné wo: Samu yawurék guné waga wo? Wuné gwalmuké yapatite wuné gunat yéwaaké yaawimarék yawurék guné waga wo, kapu yaga pulak? Wuné waga yate kapéredi mu gunat yawuréran guné wani muké rékaréka yamarék yate sanévéknwumarék yaké guné yo. Waga wuné mawulé yo.

¹⁴ Déknyényba apu vétik gunéké wuné yaak. Bari tépa yaaké wuné yo. Wuné yae gunat yéwaaké yaawimarék yaké wuné yo. Yéwaa nyégélmuké kélik yate gunéké mawulé lékte wuné yaaké wuné yo. Guné kutdéngek. Makwal baadi de deku néwepaké kadému kaapuk kéraadakwa. Néwepa deku makwal baadiké de kadému kérao. Kérae deku baadiké de kwayu. Waga kutdénge guné mé sanévéknwu. Guné wuna makwal baadi pulak ragunéka wuné guna yaapa pulak rate wuné gunéké yae gunat bakna kutkalé yaké wuné yo. ¹⁵ Gunat kutkalé yaké mawulé yate wuné taknawurén akwi mu gunéké kwayéké wuné mawulé yo. Yate guna mawulé miték

---

* 12:13: 2 Ko 11:9

téduké wuné gunéké apa jébaa yaké wuné yo. Yate gunéké mawulat kapére yasaakuwuru guné wunéké mawulé walkamu yaké guné yo, kapu yaga pulak? Guné waga yagunéran wuné gunéké mawulat kapére yate gunéké apa jébaa yaké wuné yo.

¹⁶ Guné las kéga guné wo, “Pol naané wale rate dé naanat yéwaaké kaapuk yaawidén. Wan adél.” Naate wagunéka guné las kéga guné wo, “Dé naané wale rate yéwaa kéraaké dé naanat yénaa taknak. Takne dé naana yéwaa bakna kéraak.” ¹⁷ Naate wagunéka wuné gunat waato: Yaga pulak wuné waga yak? Wuné wuna duwat wakwewuréka bét gunéké yae gunat yénaa yate guna yéwaa kérae wunéké bét tiyaak, kapu yaga pulak? Wan kaapuk. ¹⁸ Taitas, Jisas Kraisna jébaaba yaalan nak dut wawo wakwewuréka bét gunéké yaak. Yae Taitas yénaa yate guna yéwaa bakna dé kéraak, kapu yaga pulak? Wan kaapuk. Dé wuné wale nakurak mawulé yadéka ané nakurak jébaa yo. Ané waga yatéka guné vék.

¹⁹ Guné kawiwurékwa nyéga véte guné kéga wamarék yaké guné yo, “Polké ‘Yéknwun mu yakwa du’ naanoké, dé naanéké wani nyéga kavik.” Naate wamarék yaké guné yo. Naané waga kaapuk yanakwa. Mawulat kapére yawurékwa du taakwa, gunat wuné wo. Naané Jisas Krais wale nakurak mawulé yae gunat kudi wakwete guna mawulat kutkalé yaran kudi male naané wakweyo. Wan adél wuné wo. Gotna méniba rate waga wuné wo. Wani kudi wuné wo, gunéké sanévéknwu wanévéknwurékwa bege.

20 Wuné gunéké yae kapéredi mu wekna yagunu vé muké wuné kélík yo. Wuné waga yagunu véte gunat waatiwuru, guné waatiwuréránké kélík yamuké wuné kélík yo. Guné samu guné yo? Guné waaru waariyagunékwa, guné nak du taakwaké kapére mawulé yagunékwa, guné nak du taakwat rékaréka yagunékwa, guné nak du taakwat kutkalé yamarék yate guna sépéké male sanévéknwugunékwa, guné nak du taakwaké yénaa kudi wakwegunékwa, guné kapére mawulé yate yadan jébaaké sébul wabulgunékwa, guna yéba kevérékgunékwa, guné kés mawulé nak mawulé yate guna du taakwa wale miték kaapuk ragunékwa, waga guné kapéredi mu yo, kapu yaga pulak? Guné waga yagunu vé muké wuné kélík yo. 21 *Wuné Got wale nakurak mawulé yate wuné gunéké sanévéknwu wanévéknwu. Wuné yae gunat véte wuné nyékéri yamuké wuné sanévéknwu wanévéknwu. Guné wuna kudi véknwumarék yate kapéredi mu wekna yagunéran wuné nyékéri yaké wuné yo. Guné las, déknyényba yagunén pulak, wekna kapéredi mawulé yate guné du, taakwat tébétgunékwa, guné taakwa, nak taakwana duké yégunékwa, guné yaabuba tékwa du taakwa wale kwaagunékwa, waga guné kapéredi mu yo, kapu yaga pulak? Guné wani kapéredi mu wekna yagunu wuné yae véte wani muké kélík yate gunéké géraaké wuné yo. Guné wani kapéredi mu wekna yagunu vé muké kélík yate wuné gunat waga némaanba wakweyo.

---

* 12:21: 2 Ko 13:2

13

Korin Jisas Kraiské miték sanévéknwusaakuké de yo

¹ *Déknyényba apu vétik gunéké wuné yaak. Bari tépa yaaké wunék. Kéni apu, kot véknwukwa némaan ban pulak rate, guna kudi véknwuké wuné yo. Wani muké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao: Du vétik kupuk, nak du kapéredi mu yadu vétakne, de wani muké kot véknwukwa némaan banét wakweké de yo. Wani kudi véknwute yaawuru guné waga yaké guné yo. ² Déknyényba gunat vétakne ye gwaamale yae guné wale rate wuné gunat wakwek, guné wale rate kapéredi mu yakwa du taakwa wani kapéredi mu kulaknyénydoké. Bulaa wuné séknaaba rate wuné gunat tépa wakweyo. De wani kapéredi mu kulaknyényké de yo. Kulaknyénymarék yadaran wuné tépa yae derét némaanba waatiké wuné yo. ³ Guné wunéké guné wo, “Jisas Krai wani kudi Polét wakwedéka dé Pol naanat wakweyo, kapu Pol déku mawuléba male sanévéknwute dé naanat waga wakweyo?” Naate waganéka bulaa wuné gunat wo. Gunéké yae gunat némaanba waatiwuru guné véknwute waké guné yo, “Ao. Krai Polét wakwedéka dé naanat wani kudi dé wakweyo. Krai naané wale rate apa dé yo. Déku apa wan apakélé. Makwal kaapuk. Bulaa waga naané kutdengék.” Naate waké guné yo. ⁴ *Déknyényba, Kraisnyét miba viyaapata taknadan tulé, Krai kiyae dé apa kaapuk yadén. Yadéka Got apa yate wadéka Krai dé nébéle raapmék. Bulaa Gorét

---

* **13:1:** Mt 18:16; 1 Ti 5:19   * **13:4:** Pl 2:7-8

apa kérae dé Got wale apa yate rasaaku. Dé kényi kępmaaba rate apa yamarék yadén pulak, naané wawo apa las kaapuk yanakwa. Yanaka Got naanéke apa tiyaadéka naané Krai wale nakurak mawulé yate ro. Rate guné kapéredi mu kulaknyénytakne yéknwun mu yagunuké, naané apa yate gunat némaanba wakweké naané yo.

⁵ Guné miték mé sanévéknwu. Guné Krai Jisaské miték sanévéknwusaakute déku jébaa guné kutsaaku, kapu yaga pulak? Dé guna mawuléba tédékwaké guné kutdéngék, kapu kaapuk? Guné waga yamarék yagunéran guné déku du taakwa kaapuk ragunékwa. ⁶ Naané déku du naané ro. Wan adél. Waga ranakwaké, guné kutdénggunuké wuné mawulé yo. ⁷ Naané Gorét naané waato, dé gunat kutkalé yadu guné kapéredi mu las yamarék yagunuké. Guné yéknwun mu male yagunuké naané mawulé yo. Got naanéke apa débu tiyaak, yéknwun muké gunat yakwatnyénoké. Guné yéknwun mu male yagunéran naané wani apa kérae gunat némaanba wakwemarék yaké naané yo. Naané wani apa kérae gunat némaanba wakwenaran nak du kutdéngké de yo, naané Gotna kudi kure yaakwa du ranakwaké. Naané gunat némaanba wakwemuké kélik yate, gunat kwekére wakweké naané mawulé yo. Gunat kwekére wakweno nak du taakwa, yéknwun mu yagunéranké gunat yakwatnyénakwa apaké, kutdéngmarék yadaran wan bakna mu. Guné yéknwun mu yaké guné yo. Wani muké male naané mawulé yo. ⁸ Naané nak du taakwaké wup yamarék yate adél kudi

male naané wakweyo, Gotna jébaaké. Déku jébaa yaalébaanmarék yaké naané yo. ⁹ Yate, naané apa yamarék yano guné Gorét apa kérae apa yagunéran, naané wani muké yéknwun mawulé yaké naané yo. Naané Gorét naané waato, guné yéknwun mu male yakwa du taakwa ragunuké. ¹⁰ *Bulaa wuné séknaaba rate wuné gunat kudi némaanba wakweyo nyégaba. Wuné yae, kapéredi mu wekna yagunu véte gunat némaanba waatimuké kélik yate, wuné waga wakweyo. Wuné guna némaan du rate gunéké miték véwuruké, naana Némaan Ban wunéké dé apa tiyaak. Gunéké miték véte wuné guna mawulat yaalébaanmarék yate guna mawulat kutkalé yawuruké, naana Némaan Ban wunéké dé apa tiyaak.

Pol derét dé kudi wakwebutiyu

¹¹ Wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, bulaa wuna kudi wakwebutiké wunék. Gunéké yéknwun mawulé yate wuné gunat wo. Guné wakwewurén kudi véknwute wawurén pulak yaké guné yo. Guné yéknwun mu male yaké guné yo. Guné akwi nakurak mawulé yate miték male raké guné yo. Guné waga ragunu yéknwun mawulé tiyaakwa ban Got guné wale rasaakuké dé yo. Dé gunéké mawulat kapére yate guné wale rasaakuké dé yo.

¹² Naané Jisas Kraisna jébaaba yaalan du taakwa yanakwa pulak, guné guna du taakwaké yéknwun mawulé yate guné nak nak derét taaba kutké guné yo. Kéni taaléba rakwa Gotna du

---

* **13:10:** 2 Ko 2:3-4

taakwa gunéké yéknwun mawulé yadaka bulaa gunat wuné wakweyo.

¹³⁻¹⁴ Némaan Ban Jisas Krais gunéké mawulé lékte gunat kutkalé yaké dé yo. Got gunéké mawulat kapére yasaakuké dé yo. Gotna Yaamabi guna mawuléba wulae tédu guné akwi nakurak mawulé yate miték raké guné yo. Waga wuné Gorét waato.

Wani wuné wakwebutik.

Gotna Kudi
The New Testament in the Maprik dialect of the
Ambulas Language
Nupela Testamen long tokples Maprik long Niugini
copyright © 1983 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ambulas (Maprik) (Ambulas)

Dialect: Maprik

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-01-04

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

b436d84b-26dc-54d0-bff0-26a2d25c90de